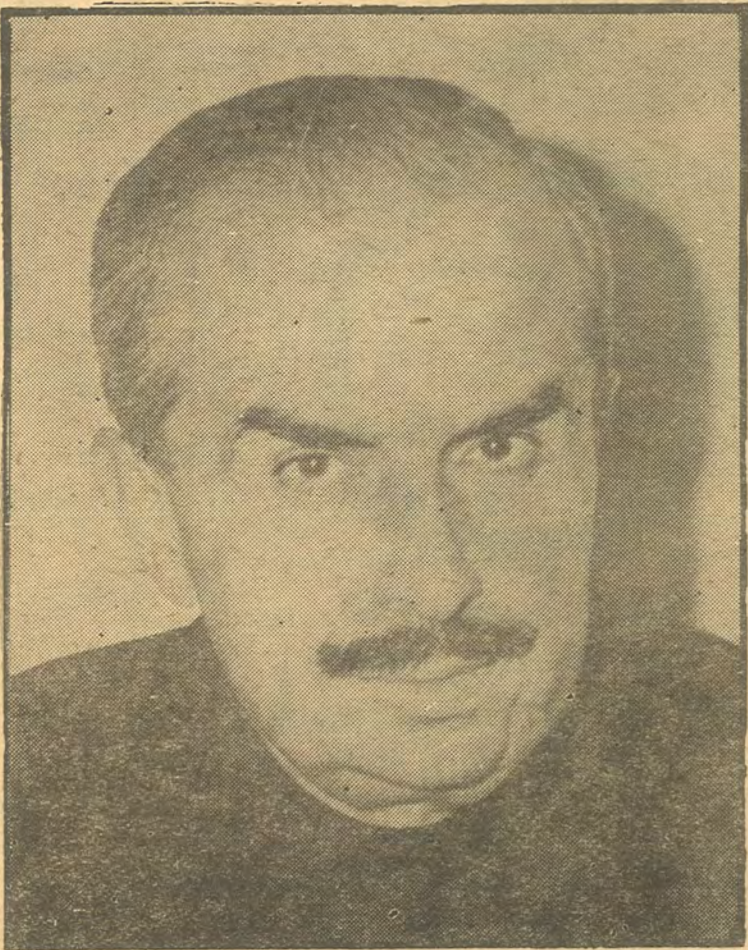
TÜRK SOLU

25 MART 1969
FİATI 125 KURUŞ
YIL: 2 SAYI
71

İKTİDARIN DEVRİMCİLERE KOMPLOSU

Mihri Belli neden tevkif edlidi?

Dağlarca Amerikaya gitmeyi reddetti

Geçtiğimiz günlerde Türkiye'nin bağımsızlığı uğruna yürütülen mücadelelere bir yenisi daha katıldı. Bu mücadele, gerek özü bakımından gerek biçimiyle öncekilerden ayrılmaktadır.

20 Mart'ta Amerika'nın Pittsburg şehrinde düzenlenen Uluslararası Şiir Forumu'na, Türkiye'nin yaşıyan en büyük şairi seçilen Fazıl Hüsnü Dağlarca da katılacaktı. Fakat şair kendisine yapılan teklifi reddetti. Uçak biletiyle, Amerikada kalacağı süre zarfında bütün masraflarının karşılanacağına dair yazılarla gelen teklifi geri çevirmekte tereddüt etmedi. Çünkü yüz kızartıcı yüzü aşkın ikili anlaşmanın, ülkemizi baştan başa saran askerî üslerin, sayıları on binleri bulan silâhlı kuvvetlerin, bir verip beş götüren sömürücü sermayelerin ve nihayet Kanlı Pazarlar yaratan 6. Filo'nun sahibi emperyalist bir ülkeye, ulusunu seven bir şair olarak gitmeye onuru izin vermedi.

Bu protestosuyla, Forum'a katılan arkadaşlarını da konu üzerinde düşündürebileceğini umuyordu.

Şair, bu örnek davranışına yol açan duygu ve düşüncelerini de uzunca bir şiirle dile getirdi:

Neden ozanlar ayrı bir ülkedir, yöneticiler ayrı bir ülke,
Neden inanırken dağ gibiyiz
Topraklardan topraklara
Neden ellerimiz sevgilerle büyük

diye başlıyor şiir ve arada devam ediyor:

Sordunuz Türkiye'me ozanınız kim?
Adımı söylediler saygıdeğer kişiler.
Söylediler ama:
Şimdi ulusumun bağrından
Mağralarla kocaman bir tepki gelmekte...
Kötüye kullanılmış
Kocaman bir dostluk için,
Şimdi gururu kırılan ülkemde
Bir Kanlı Pazar yatmaktadır.
Onun için:
Gelecek Mart çiçeklerine erteleyelim, Pitssburgh sevincimi.

Olayın gazetelere aksetmesi üzerine, her taraftan kendisine kutlama mesajları, telefonlar gelmeye başlamış. Bu arada, Zonguldak Fikir Kulübü de, kulüp başkanı ve Zonguldak **«Savaş»** gazetesi yazarı İlhami Kızılay imzasıyla, Dağlarca'ya bir kutlama mesajı göndermiş. Haberleşme özgürlüğünün Anayasa teminatı altında olduğu iddia edilen ülkemizde henüz şairin eline geçmemiş olan bu mesajı aynen yayınlıyoruz:

Fazıl Hüsnü Dağlarca
Yaşayan en büyük Türk şairi

Ekonomik ve Siyasî bağımsızlığımıza düşürdüğü gölge ile onurumuzu hiçe sayan emperyalist Amerika'da düzenlenen Forum'a katılmamak üzere aldığınız karar, Türk halkının yüzünü ağartmış ve gerçekten en büyük Türk şairi olduğunuzu bir kez daha tescil etmiştir

Zonguldak Fikir Kulübü adına kutlar, Antiemperyalist eylemlerinizde başarılar dilerim.

İlhami Kızılay
Zonguldak Fikir Kulübü Başkanı

DAĞLARCA

Dağlarca, bu olayın ülkemizde büyük bir sevgiyle karşılanacağını düşünmemiş önceden. Ama, «Mağralarla kocaman bir tepki gelmekte» olan bir ülkede, bundan başka ne olabilirdi?

Kadri Kaplan'ın konuşması

Önceki hafta Cumartesi günü, 27 Mayıs Millî Devrim Derneği genel merkezi lokalinde Tabiî Senatör Kadri Kaplan, «Türkiye'nin Ekonomik Durumu» konusunda bir konferans vermiştir.

Konuşmasını rakamlara dayandıran ve dinleyicilere bu ekonomik durumu yansıtan bir tablo açısından açıklamalarda bulunan Kaplan, Senato'da Tabiî Sanatörler Grubu adına bütçenin tümü üzerine yaptığı konuşmasının bir özetini vermiştir. Yüzü aşkın dinleyicinin ilgiyle izlediği konuşma, asker - sivil aydın zümrenin yurt sorunlarına çözüm yolu bulmaktaki başarısını kanıtlayan güzel bir örnek olmuştur.

Öte yandan, 29 Mart Cumartesi günü saat 15 de, 27 Mayıs Millî Devrim Derneği lokalinde, Hukuk Fakültesi Dekanı Profesör Uğur Alacakaptan «Anayasal Hürriyetler ve Anayasa Nizamını Koruma Kanun Tasarısı» konusunda bir konferans verecektir. Ankara'lı okurlarımıza duyururuz.

Düzeltme

Demokratik Devrim Derneği Ankara şubesinin yayınladığı ve dergimizin geçen haftaki sayısının 2. sayfasında yer alan bildirinin 2. paragrafının 5. satırındaki «dışında» sözcüğü «içinde» olacaktır. Düzeltir özür dileriz.

başyazı •

Kemalist Devrime karşı koyuş

Kadri KAPLAN

Ülkemizde Kemalist devrim ruhunun ve dayandığı ilkelerin dejenere edildiği ve hâlen de bu yolda büyük çabalar harcandığı bir gerçektir. Kesin bir doktrine dayanmamış olmakla beraber, Kemalist devrim, Kurtuluşculuk azim ve inancı ile Devrimcilik ruhu gibi 2 sağlam temele oturtulmuştur. Birincisi TAM BAĞIMSIZLIK, ATA'nın deyimiyle «İstiklâli tam, denildiği zaman, bittabi siyasî, malî, iktisadî adlî, askerî harsî ve ilâh... her hususta istiklâli tam ve serbesti tam demektir - Ekim 1919, ikincisi ise, ÇAĞDAŞ VE UYGAR BİR SOSYAL TOPLULUK, ATA'nın deyimiyle «yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen asrî ve bütün mâna ve eşkâliyle medeni bir heyet-i içtimaiye haline isâl etmektir - Şubat/1924» şekliyle tanımlandığına göre, demek ki hedef; TAM BAĞIMSIZLIK ile ÇAĞDAŞ VE UYGAR SOSYAL topluluktur. Ne acıdır ki bugün hâlâ, TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE için yeni bir millî kurtuluş mücadelesini sürdürmek zorunda bulunuyoruz. Bunun elbetteki bir nedeni vardır. Demekki devrimin hedefleri gölgelenmiş, Mustafa Kemalin sarsılmaz bir inançla dile getirip işaret ettiği yoldan ayrılmışızdır. 50 yıl sonra bugün, Emperyalizmin çeşitli baskı ve hileleriyle karşı karşıya bulunuyorsak, ve eğer heyecanla ileri atıldıktan bu kadar yıl sonra, hâlâ ağalıktan, beylikten bahsediyor, şeriatçı - ümmetçi bir güruhun cumhuriyet öncesi özlemleri kulaklarımızı tırmalıyorsa ve hâlâ milyonlarca vatandaşın insanca yaşama koşullarından yoksun olmasının acısını duyuyorsak, elbetteki Kemalist devrim bir ihanete uğramıştır- Neden mi?.;. Kısaca görelim :

Mustafa Kemal'in, teker teker sayarak, ancak tam bağımsız ve serbest olduğumuz takdirde «istiklâli tam» dan sözedilebileceğini ifâde ettiği alanlara bir bakalım:

Savaşta ordularımızın Başkomutanlığı bizde midir?.. Kıbrıs bunalımında silâhlı kuvvetlerimizi serbestçe kullanabildik mi? Bir takım yabancı malî kuruluşların müdahalesine uğramadan, para politikamızı tanzim edebiliyor muyuz? Her hangi bir durumda bir Amerikalıyı, kanunlarımıza uygun olarak yargılayabiliyor muyuz?.. Dilediğimiz ülkeye dilediğimiz malı satabiliyor muyuz? Ulusal kurtuluş savaşı yapan uluslara karşı tutumumuz Mustafa Kemal kurtuluşçuluğuna yakışıyor mu? Cezayire karşı tutumumuz bizim için bir yüz karası olmamış mıdır? Daha birçok şeyler... Koca Kemal, Koca ATATürk, nerede kaldı İstiklâl-i tam? İşte bu yüzdendir ki TAM BAĞIMSIZLIK mücadelesine devam ediyoruz ve edeceğiz!

Gelelim devrimlere: Kemalistlere göre, bağımsızlığını yeniden kazanan büyük Türk ulusu, halkçı bir sosyal görüşe, devletçi bir ekonomiye ve milliyetçi bir ruha dayalı bir düzene sahip olacak ve Cumhuriyet yönetiminden geriye bakılmıyacaktı. Feodal ağalık - beylik şıhlık kurumları, toplum düşüncesi ve yapısı ve Halife - Sultan idaresiyle dinsel bir ideoloji temeline dayanan teokratik Osmanlı saltanatından Cumhuriyete ve onun gerektirdiği kurumlara düşünce ve yaşama tarzına geçiş için girişilen bütün devrimsel değişikliklerin temelinde ise, lâik düşünce ve lâik devlet anlayışı yatmaktaydı. Bugün, bu durumda mıyız?...

Dinsel olduklarını iddia eden gerçekte islâmın safiyetiyle ilgisi olmayan bir takım sapık irtica akımları her tarafa kol atma gayreti içindeyken, mezhep kavgaları bünyemizi için için kemirirken, nerde kaldı lâik yönetim? Nerde kaldı inanç özgürlüğü? Nerde kaldı millî birlik? Nerde kaldı cumhuriyetçiliğimiz? Bütün bunlar, yarın, başımıza büyük bâdireler açmayacak mı? Şeriahcılık ve ümmetçiliğini Türklük ve Türk vatandaşlığına üstün tutan bu sapık yolun yolcuları, din kardeşliğini de aşan bir zihniyetle, yarın, Türklüğün cellâdı olmak istemiyecekler mi?

Ya ne oldu? Her teşebbüs edildiğinde yeni bir parti doğuran, ya da Türk politika hayatını karmakarışık eden toprak reformu? Toprak azlığı ve nüfus çoğalmasiyle toprak ağalığı arasındaki çelişkisinin yanısıra bir türlü geniş çalışma alanı açamayan kısır sanayileşmemiş hangi derde deva olacak? Yarının büyük sosyal patlamaları, göründüğünden ötürü kılavuz istemiyen bu köy hayatında olmayacak mı?

Her ne pahasına olursa olsun, sadece kazanmak düşüncesiyle hareket eden aracısı, tefecisi, faizcisi, açıkcısı, montajcısı, ithalât ve ihracatçısı özel bankacısı, avans vurgunları peşindeki müteahhidi ve daha bir sürü parazitleriyle nerde kaldı halkçı - Devletçi bir temele dayatılacak olan sosyal - ekonomik yapı?... Halkımızın yarıdan fazlasının kara cahil olduğunu düşünmek bile bu çağda utanç verici değil midir?

Durum açıktır. Türkiyemiz, ne tam bağımsızlığa nede gerçe kten demokratik olan Lâik - Halkçı bir düzene kavuşturulamamıştır! İşe başlayalı yarım yüz yıl geçmiş olmasına rağmen, Kemalist devrim hedefine ulaşamamıştır. Daha doğrusu ulaştırılmamıştır. Bunu böylece bilmek, görmek ve söylemek değil, gereğini de yapmak, ulusunu, ülkesini, toprağını, insanlarını seven herkesin görevidir. Hal böyle iken, bu mücadeleye engel olmak, bu mücadelenin içindekilere bir takım çamurlar atmak, daha doğrusu attığını sanmak, cumhuriyet devrimlerine ve ulusa ihanettir. Yarını göremiyen bu kapalı gözlerin, yarını duyamıyan bu taşlaşmış kalplerin vay haline!...

Kötülüklere ve onları görüp, acısını duyup da dile getirenlere kızmak niye? Marifet bunlara bir çare bulmak değil midir?

Neden görmek istemiyoruz? Türkiyede yavaş yavaş bir **karşı-devrim** yapılmamış mıdır? Ve devam etmemekte midir? Ve Türk tarihinde devrimlere karşı hareketler hep bu minval üzre sürüp gitmemiş midir? Ve bir gün gerçek devrim bu gafillerin kapısını çalıp hesap sormamışmıdır? Ve nihayet...

Başarı doğrunun ve gerçeğin olacaktır. Bu da ATA'nın gösterdiği yoldur.

TAM BAĞIMSIZLIK ÇAĞDAŞ VE BÜTÜN ANLAM VE ŞEKLİYLE SOSYAL BİR TOPLULUK.

Biz buna, **Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye diyoruz.**

Kurtuluşçuluğun bayrağı, Mustafa Kemal önderliğinde Anadolu halkının elinde açılıp dalgalanmıştır. Uyanan, istiklâl ve hürriyetini kazanan uluslar bunun i;in Türkiye'ye ve Mustafa Kemal'e hayrandırlar. Emperyalizm ile savaşın ve Millî demokratik devrim mücadelesinin gerçeği budur. Yaşanılan şartlara göre mücadelenin taktiği ve somut hedefleri değişir.

Bugün;
5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞ
5 KÖKLÜ ULUSAL DÜZEN
ile Kemalist devrim gerçekleştirilecektir.

olaylar •

Dev-Güç ileri̇ci güçleri 5 yönlü demokratik savaşa çağırdı

Devrimci Güç Birliği adı ve kavramı altında görüş birliği yapan elliye yakın devrimci nitelikteki öğrenci, işçi, öğretmen ve çeşitli halk kuruluşları aşağıdaki hususlarda tam bir görüş birliğinde olduklarını kamu oyuna açıkladılar.

1. Bugün Ülkemiz, görünür görünmez, açık kapalı bir şekilde emperyalizmin yani yabancı kontrol ve çıkarlarının baskısı altında bulunmaktadır.

a) Köylerimize kadar sokulan Barış Gönüllüleri adı altındaki Amerikan Araştırmacıları ile,

b) Bakanlıklarımıza yerleşerek doları temsil ettiklerinden ötürü görevlerinden çok daha etken faaliyette bulundukları şüphesiz olan yabancı uzmanlarla,

c) Sadece bizce bilinmesi gereken bütün askerî harekâtımızı rahatlıkla kontrol edip gözetleyebilen ve millî güvenliğimizi tehlikeye düşüren askerleri ve askerî imkânları ile,

d) 32 Milyona mezar hazırladıkları artık iyice bilinen atom üstleri ile,

e) Yurdumuzda kolaylıkla üretebileceğimiz tüketim mallarını gözler önünde pervasızca satan Amerikan Pazarları ile,

f) Suçluyu yargılamak hakkımıza bile set çeken ikili anlaşmalarla,

g) Yurdumuzda kendi çıkarlarına göre kredi dağıtabilen Bankaları ile,

h) Malî politikamızı kontrol edip, müsaadesine baş vurmaya ve yasaklarına uymaya mecbur tutulduğumuz konsorsuyomları ile,

i) Temel sanayiimizin gelişmesine engel olan ve gittikçe tekelcilik yönünden gelişen ve iki misli pahalılıkla mal satan montaj sanayii ve bunun arkasındaki yabancı şirketlerle,

j) Ve nihayet ikide bir Dolmabahçe önünde ve İzmirde demirliyerek gençlerimizi birbirine kırdırıp dostluk ziyaretlerini çok aşan filoları ile,

Emperyalizmin ne denli ve ne derece etken bir şekilde ülkemizi tahakküm zincirine vurmaya çalıştığı açıkça görülmektedir.

Üstelik bir Başbakanın da kendi ulusunun gençlerini Amerikaya şikâyet ederek, üzülmelerini sağlık vermesi karşısında büyük Atatürk'ün heyecanla dile getirdiği Tam Bağımsız Türkiye'den söz edebilmek mümkün olur mu?

Bu acı veren gayrı millî durum karşısında, Türk Ulusuna, bütün yurtseverlere düşen görev kurtuluşa devam etmektedir.

2. Yeni millî kuruluş savaşı aralıksız sürdürülerek Türk halkına maledilecektir. Bu mücadele şüphesiz ki, pençesini ensemizde hissettiğimiz Amerikan emperyalizmine ve onun içimizdeki işbirlikçilerine karşı yapılmaktadır. Bunun anlamı, yarınımızı gözetleyen fırsatçı diğer bir emperyalizme ve tahakküm fikrine boyun eymek demek değildir.

Yeni millî kurtuluş mücadelesi, tıpkı, kökünün bulunduğu Anadolu kurtuluş Mücadelesi niteliğinde ve tıpkı onun lideri Mustafa Kemal'in dediği gibi (İstiklâl-i-Tam) mımızı zincire vuran bütün tahakkümlere karşıdır.

Hedef, TAM BAĞIMSIZLIKTIR.

Uluslar arası bütün ilişkilere karar verirken, dolaylı dolaysız hiç bir yabancı devletin peşine takılmamak ve baskısına boyun eymemek ancak tam bağımsızlıkla mümkün olacaktır.

3. Yeni Kurtuluş mücadelesi, sadece Türk Halkının çıkarlarından yana ve onun düşüncesine bağlı bir mücadeledir. Ve bu mücadele, ancak, devrimciliğe, milliyetçiliğe, Mustafa Kemal kurtuluşçuluğuna ve toplumculuğa inanmış güçler tarafından yürütülecektir. Zira, düşünceleri ile ve tutumları ile yabancı desteğine dayanan ve hatta himayesini düşünebilen gayrı millî çevrelerin sahte milliyetçilikleri ile, emperyalizme karşı savaş yürütülemez.

Hele, şeriyatçılığını Cumhuriyetimize, ümmetçiliğini milliyetçiliğimize, feda eden ve kaynaklarımızı yabancılara peşkeş çeken gayrı millî zihniyete, Büyük Türk Ulusunun hiç bir ihtiyacı bulunmıyacaktır.

4. Ülkemiz ve Ulusumuz, Ortadoğu ve Balkanlar coğrafyasında, bir çok uluslara örnek olacak ve bütün uyanan milletlerin umutlarını kendisine yönelttirecek müstesna bir şansa sahiptir. Mustafa Kemal kurtuluşçuluğunda kullandığı bu şansını yeniden kullanabilmesi ancak, tam bağımsız ve kendine güvenli bir politikanın sahibi olmakla ve çok hızlı bir kalkınmaya yol açacak yeni bir ulusal düzeni kurmakla kabildir.

5. Emperyalizme karşı savaşta esas hedef, yabancı desteğine bel bağlayan ve onunla işbirliği yaparak halkımızı sömüren ve sömürülmesine göz yuman yabancılarla işbirlikçi çevrelerdir. Bunlar gayrı millîdirler, yabancılara paravanlık etmekte onlara maskelik yapmaktadırlar. Bu paravan yırtılıp maskeler düşürülmedikçe, emperyalistin gerçek yüzü görülmez. Çünki, yeni emperyalizm saklı ve sinsi karekterde, paravanlı ve maskeli bir tiptir. Hedef, paravanı yırtıp maskeleri düşürerek, emperyalizmin gerçek yüzünü Türk halkının tükenmez gücünün ve sarsılmaz inancının karşısında bırakmaktadır. Bu gücün ve inancın neler yapabildiğine tarih ve Tanrı şahittir.

6. Ülkemizde başlamış olan yeni kurtuluş mücadelesi, ne fikir ne de metod bakımından hiç bir yabancı kaynakla irtibatlandırılamaz. Amaçları tamamen değişik olan dış kaynakların ağzına ve propaganadasına bakarak, bu kutsal savaşın mücahitlerini dışa bağlamak hevesine kapılan gafil ağızlar artık susmalıdır. Vatanseverlik ve dürüstlük odur ki, bu gibi durumlar tesbit edildiğinde hıyanet suçluları kanunların pençesine teslim edilmelidir. Bu yapılmayıp da, Türk halkının uyanışını bastırmak için, bütün ilerici ve devrimci millî hareketlere aynen geçmişte olduğu gibi kızıllık damgası vurarak hıyanetini örtmek isteyen gayrı millî davranışlar elbetteki yakın bir gelecekte Türk Ulusunun haklı şamarına hedef olacaklardır. Zira, yeni kurtuluş mücadelesi Cumhuriyet tarihinden gelmekte ve kökleri Mustafa Kemal kurtuluşçuluğunda bulunarak onun bir devamı olmaktadır. Unutmıyalım ki, esir milletlere, hür olmanın tadını yeniden tatdıran mücadele, Mustafa Kemal önderliğinde Türk Ulusunun inancı ile ve gücü ile başarılmıştır.

7. Vatandaşın toplantı ve gösteri yürüyüşleri şeklinde Anayasa haklarını kullanmasında İktidarın hiç bir emniyet sağlamadığı ve sağlamak niyetinde de olmadığı artık açıkça belli bulunduğundan, kişilerin ve devrimci millî kuruluşların, gayrı millî çevrelerin saldırganlıklarına karşı, aynı usullerle meşru savunmalarını yapmaları doğal bir hak haline gelmiş bulunmaktadır ve bu şekilde hareket edilecektir.

KADRİ KAPLAN
— Dev - Güç kararını açıkladı —

8. Anayasaya uygun kurulu düzenden anladığımız odur ki,

a. Bu düzen, millî, demokratik, lâik, sosyal hukuk devleti ilkelerine dayalı bulunmalı ve bu ilkelere göre kurumlaştırılmış olmalıdır.

b. Ferde huzur ve sosyal adalet getirmeyen ve hukuk eşitliğini gerçekleştiremeyen bütün iktisadî, siyasî, sosyal ve kültürel engeller devlet eliyle kaldırıldığı zaman bu düzen gerçekleşmiş olacaktır.

c. İktidarları, devlet adına bu görevi yapmaya zorlamak için;

1. Emperyalizm ile,
2. İktisadî sömürü düzeni ve toprak ağalığı ile,
3. Din sömürücülüğü ile,
4. Cehaletle ve mevcut eğitim düzeni ile,
5. Keyfi idare ile,

Şiddetle mücadele etmek ve bu mücadeleyi hem kişisel olarak hem de topluca sürdürmek herkesin bir Anayasa hakkı ve görevidir.

Eski düzenin dayanakları böyle bir 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞLA çökertilmedikçe Anayasanın başlangıç kısmında belirtilen ve bütün sosyal ve hukukî temelleri ile kurulması Ulusca emredilmiş bulunan düzen kurulamıyacaktır.

Bu düzen,

TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK BİR HALKÇI DÜZENDİR.

d. Ancak bu 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞ ile dir ki,

1) Tam bağımsızlık,
2) Temelde plânlı devletçilik ve toprak reformu,
3) Dinsel inançlara saygı, baskısız ve eşit işlem,
4) İşe dönük eğitim, yoksula ve köylüye eğitim önceliği,
5) Devlet kapısında vatandaşın eşitçe ve halkça sözünün geçerliği,

bulunan 5 KÖKLÜ YENİ ULUSAL DÜZEN kurulabilecektir.

9. Gerek 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞIN, yeni millî kurtuluş savaşının yürütülmesinde gerekse 5 KÖKLÜ ULUSAL DÜZEN'nin kurulmasında inançlarını ve güçlerini birleştirmek üzere bütün devrimci milliyetçi güçlerin bu mücadeleye katılmaları ve Dev-Güc adı ve kavramı altında işbirliği yapmaları tarihsel bir görevdir.

Bu hususları yüce Türk Ulusuna duyurur ve kesinlikle belirtmek isteriz ki,

AMERİKAN EMPERYALİZMİNE KARŞI OLMAK RUSYAYA YA DA BİR BAŞKASINA BAĞLI OLMAYI İSTEMEK DEĞİLDİR.

ÜLKENİN BÜTÜN İMKÂNLARI KENDİSİNİNDİR.

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE.

17 Mart 1969
Devrimci kuruluşlar adına
Kadri Kaplan

Düşünce alanında sınırları belirsiz bir takım «yasak bölgeler» yaratmanın, yalnız fikir hürriyetini değil, fakat basın, öğrenim, bilim ve sanat hürriyetlerini de büyük ölçüde zedeleyeceğine şüphe yoktur. Bu arada Tasarıda getirilen bazı hükümlerle Üniversitelerin bilimsel özerkliğinin kısıtlanmakta olduğunu özellikle belirtmek isteriz.

• olaylar

Anayasayı kundaklama kanunu

Gelişip serpilmekte olan ilerici, demokratik hareketleri ve gençlik direnişleri karşısında, dış destekli iktidarsız iktidarlarını ayakta tutabilmek için AP işbirlikçi yönetici kliği, baskı ve tethiş kanunlarını biribiri ardından parlâmentoya getiriyor. Demirel - Sükan ortaklığı, seçim mücadelesi sırasında ve dopingli bir seçim yarışından sonra bu tedbirler sayesinde rahata kavuşma hayali peşindedir.

Demirel gazetecilere «Anayasayı Koruma Kanun Tasarısı» içinde «baskı - maskı yok, diyop pervasızca. Ankara Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulunun tedhiş tasarısı üzerinde yaptığı uzun tartışmalardan sonra yaptığı açıklama Demirel'e hakettiği cevabı vermiş bulunuyor.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulu, yaptığı son toplantıda, **Anayasa Nizamına karşı işlenen fiillerin önlenmesi hakkındaki kanun tasarısını»** incelemekle görevlendirdiği özel komisyonca hazırlanan raporu etraflıca görüşmüş ve neticede aşağıdaki hususların kamu oyunun, yasama organının ve devlet görevlilerinin dikkatlerine sunulmak üzere açıklanmasına karar vermiştir :

Demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez temel unsuru olan düşüncenin açıklanması hürriyetinin Anayasamızca da en geniş ölçüsüyle tanınmış ve teminat altına alınmış olduğu gerçeğinden hareket eden Kurulumuz, Tasarının en başta bu temel kurala aykırı olduğunu tesbit etmiştir.

Tasarı, her yöne çekilmeye elverişli bulanık deyimlerle unsurları ve kapsamı açıkça belirtilmeyen yeni suçlar yaratmak bakımından «kanunsuz suç olmaz» ilkesine de kesinlikle aykırı düşmektedir.

Düşünce alanında sınırları belirsiz bir takım «yasak bölgeler» yaratmanın, yalnız fikir hürriyetini değil, fakat basın, öğrenim, bilim ve sanat hürriyetlerini de büyük ölçüde zedeleyeceğine şüphe yoktur. Bu arada Tasarıda getirilen bazı hükümlerle Üniversitelerin bilimsel özerkliğinin kısıtlanmakta olduğunu özellikle belirtmek isteriz.

Anayasa düzeninin, Anayasada sağlanmış olan temel hak ve hürriyetleri kısıtlama yoluyla korunmak istenmesinin, hukuk mantığı yönünden çelişikliği bir yana, meşruluk yönünden sakatlığı da gözden uzak tutulmamak gerekir.

Anayasa düzenini zor ve şiddete başvurarak değiştirmeyi hedef tutan davranışları önleyici hükümler yürürlükteki kanunlarımızda zaten fazlasıyla mevcut bulunmaktadır. Bu bakımdan Kurulumuz, şimdi kanunlaştırılmak istenen tasarının tamamen gereksiz olduğu görüşündedir.

Ayrıca bu tasarının ülkede gerginlik yaratacağı ve yeni bir rejim buhranına yol açabileceği endişesini duyan Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulu, yukarıdaki ortak görüşlerini ve bunlara esas teşkil eden komisyon raporunu kamuoyuna açıklamakla kendisine düşen bilimsel uyarma görevini yerine getirdiği inancındadır.

Seçim düzeyine girildiği şu sıralarda muhalefet sözcülerinin ve aydınların bu kanun tasarısına tepkileri artmaktadır.

Türk - iş'in tepkisi

Türk - İş Yönetim Kurulu toplantısında 'bu kanun tasarısına karşı tutumda' bir bölünme ortaya çıkmış, AP'li sendika ağaları tasarının eleştirilmesine katılmamışlardır. Yönetim Kurulu bildirisinde, «demokrasiyi zedeliyecek, hakları ve hürriyetleri kısıtlayacak davranışlara» karşı çıkılacağı bildirilmekte, fakat «aşırı sağ ile aşırı sol» tekerlemesi altında demokratik Türkiye için en büyük teminat olan Türk solunun çekirdeği sosyalist güçler karşıya alınmaktadır.

Bildirinin bir garabeti de son Büyük Atatürk yürüyüşüne işçilerin katılmasının üstü örtülü olarak kınanmasıdır. «Türk-İş herhangi bir konuda harekete geçmek gerektiğinde... gücünü kullanacaktır» diye yürekten konuşan yöneticilere en başta şehir emekçileri sormalıdır: Bir dizi anti emperyalist gösterilerde neredeydiniz?»

Baskı kanunları ve parlamento

AP iktidarı, budamakta bir hayli başarıya ulaştığı TRT filizine son makası atmak için TRT Kanun Tasarısını da tez elden parlâmentoya getirmektedir, «Milleti temsil etme» gerekçesi ile yönetim kuruluna iktidara yakın temsilciler alınarak zaten bir hayli gerilemiş bulunan TRT Hükümet şakşakçısı haline sokulmak istenmektedir. Devlet radyosunun AP radyosu haline getirmek, Anayasadaki radyonun tarafsızlığını ihlâl niteliğindedir.

İşbirlikçi iktidarın seçimlere ve seçim sonrası, iktidar hayaline yeni baskı kanunları yetecek midir? Bunun cevabını devrimci güçlerin direnişi ve millîci muhalefet partilerinin parlâmento sınırlarını aşan mücadelesi tayin edecektir. Parlâmento sınırları içinde dahi görevini yapmaktan kaçınan ve seçim psikozuna girmeye başlıyan muhalefetin kendine düşen görevi başaracağı şüphelidir. Kanlı Pazar olayı üzerine Birlik Partisi Genel Sekreteri Balan, İçişleri Bakanı Sükan hakkında gensoru önergesi vermeseydi bu önemli olay bile neredeyse görüşülmiyecekti. Bereket Balan, önerge verdi de muhalefetin eleştirileri karşısında başsuçlulardan Sükan istifa niyetini açıklıyarak bir dereceye kadar geri çekildi.

ayıkla pirincin taşını • *rıfat ılgaz*

İş kime düşüyor?

Pakistan İçişleribakanı Amiral Han - İçişlerinde hep sudan havadan kişiler gelir - demiş ki :

«Ülkedeki durum, sıkı yönetim ilân edildiği günlerdekinden daha vahim!»

Şimdi ne ilân etmeli?

Amiral Han bunun cevabını verecek kadar da akıllı :

«Yapılacak şey, vatansever ve sağduyu sahiplerine çağrıda bulunmak!»

Yapılacak şey, çağrıda bulunmak... Gelenlere yerlerini bırakıp izzet-i ikbala ile çeçekilmek!

Bunu yapamıyorlar işte!...

Renk düşmanlığı

İngilizler, Karayip Denizindeki Angulila adasına asker çıkarmışlar. Geçen yıllarda aynı durumda olan Rodezya'ya asker gönderememişti. İngiliz Başbakanı Wilson :

«Kuvvet gönderecek kadar ben aklımı yitirmedim!» demişti.

Bu sefer yitirmişe benziyor.

Rodezya'da başkaldıranlar ak'lardı, burada kara'lar... Anglo-Saksonların politikacıları, nedense bu renkten çok huylanıyorlar, tıpkı kadınları gibi!

Devletin namusu

Tarım Bakanı Dağdaş tapunun tanımlanmasını yapıyor :

«Tapu devletin namusudur.»

Büyük lâfları ipe dizmek kolay ama üzerinde biraz düşünmeye kalkışınca aklımıza cıvdırmak işten değil!

Diyelim ki tapu devletin namusu... Bu tapulara sahip olan toprak ağalarının durumu ne oluyor?

Ne olacak! Onlar da devletin namusunun sahibi!

Hadi canım! Kim bırakır devletin namusunu toprak ağalarına!

Ofsayt

Futbolculara müjde, ofsayt kalkıyor!

Ofsayt, gollerin sayısını azaltıyormuş! Ofsayt yüzünden forvet oyuncuları çabalarını yitiriyorlarmış! Oyunun akışını zırt zırt durduruyormuş ofsayt! Bu musibet kural, maçta hiç coşku bırakmıyormuş.

İşte bütün bu nedenlerden ötürü FİFA el koymuş ofsayta, yakında kaldırıyormuş!

Şu ofsayt, ah bir de basından kalksa da gollerin sayısı artsa, yazarlar çabalarını yitirmese, basın savcıları yerli yersiz zırt zırt düdük çalıp coşkumuzu söndürmeye kalkışmasa! Millet te ağız tadıyla maç seyretse basın alanımızda!...

İktidarın devrimcilere komplosu

Sükan bilerek Meclisi yanıltmak istemektedir ve bunu bilimsel sosyalistlerin yasa dışı oldukları intibaını uyandırmak için yapmaktadır. Onlara saldırırken haklı çıkmak istemekte, yasa dışı icraatını gözlerden gizlemek istemektedir.

Demirel'in «Bağımsız Türkiye» sloganına olan hıncını Meclis'te dile getirmesinin üzerinden henüz pek fazla geçmemişken, iktidar bütün olanaklarını anti-demokratik bir biçimde seferber ederek devrimci kanadın üzerine çullanmıştır. Bu çullanış yalnız anti-demokratik değil, aynı zamanda yasa dışıdır da. Ancak işbirlikçi iktidarı, yasa dışına çıkmış olmak veya olmamak anlaşılan pek tedirgin etmemektedir. Yahutta kendisini tedirgin eden öyle büyük tehlikeler vardır ki, yasa dışı düşmek, yani meşruluğunu yitirmek bu tehlikeler karşısında pek önemsiz kalmaktadır. İşte bu büyük tehlikelerden biri, gelişen anti-emperyalist ve demokratik mücadele cephesinin sosyalist kanadında; gerçek devrimcilerin, proleter devrimcilerinin hızla duruma hâkim oluşlarıdır.

Dört sene gibi kısa bir ideolojik mücadele, sosyalist kanatta doğru devrimci çizginin benimsenmesine yetmiş ve mücadelenin en keskin anlarının sosyalistler üzerinde yarattığı şaşkınlık yavaş yavaş dağılırken, devrimciler sıkı bir örgütlenme ve eylem çabasına girişmişlerdir. Uzun süredir ayrı iki gençlik örgütü olan ve birbirlerine hasım nazarıyla bakan FKF ve DÖB, FKF'nin son kongresinde yönetimi devrimcilerin almasıyla, örgüt olarak değilse bile, kitle olarak birleşmiş ve daha büyük bir güç ortaya çıkmıştır.

Diğer yandan TİP'in üst kademelerindeki tutucu kadroya rağmen, tabanda olumlu gelişmeler sağlanmakta, devrimci ideoloji ve bunun Türkiye şartlarına uygulanması olan Millî demokratik Devrim stratejisi hızla benimsenmektedir.

Ayrıca bilimsel sosyalistler, devrimci eylemde, üst kademelerdeki tutucu güçlerin etkisiyle pasif kalan TİP'ten boşalan yeri de doldurmasını bilmişler, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde mitingler, yürüyüşler tertipleyerek anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleyi canlandırmışlardır.

Örneğin bir Demokratik Devrim Derneği, gençlerin de katılmasıyla, Adana'da, Malatya'da, İzmir'de onbinlerce kişilik mitingler düzenlenmiş, bu yüzden gerici güçlerin en büyük hedefi haline gelmiştir.

İşte bütün bunlar, işbirlikçi iktidarı yasa dışına iten büyük tehlikelerdir. Ve iktidar, büyük bir çaresizlik içinde, gelişen bu devrimci hareketе yasa dışı tertipler hazırlayarak karşı durmak istemektedir.

Seçtikleri yol artık gün gibi ortaya çıkmıştır. Hareketin önderlerini yıldırmaya, yayın organlarını susturmaya, doğru devrimci çizgiyi savunan örgütleri kapatmaya çalışmakta ve bunun için tertipler peşinde koşmaktadırlar.

Geçtiğimiz hafta Çarşamba günü Ankara'da Mihri Belli'nin, İstanbul'da ise Deniz Gezmiş'in tutuklanması, Demokratik Devrim Derneği için 141. ci maddeden takibata geçilip, kurucuların savcılığa çağrılması, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın Millet Meclisi'ni yanıltma amacıyla gerçek dışı bilgiler vermesi, hep bu tertibin öğeleridir.

Şimdi olayları daha yakından izleyelim :

Deniz Gezmiş'in tutuklanmasına sebep olarak gösterilen olaylar, 15 Mart Cumartesi günü Üniversite'de başlamıştır. Devrimci öğrenciler bir çalışma salonuna Vedat Demircioğlu ismini vermişler, fakat «komanado» diye propagandaları yapılan ve sayıları 50 yi aşan bir grup sağcı genç salonun kapısındaki ismi silerek yerine Ziya Gökalp yazmışlardır.

Bunu haber alan devrimci gençler 15 kişilik bir grup halinde okuma salonunun önüne gelmişler ve elleri sopalı 50 yi aşkın sağcı öğrenciyle karşılaşmışlardır. Devrimci öğrenciler hiç tereddüt etmeden kapıya yönelmişler, bu davranışları önlenmek istenince de, sağcılarla döğüşmüşlerdir. İlk anlarda sayıca az olmalarına rağmen seri ve kararlı hareketleriyle sağcıları şaşırtan ve bu arada aralarında TMTF'nin yasa dışı başkanı Ekrem Özer'in de bulunduğu 3 kişiyi fena halde hırpalayıp hastanelik eden devrimci gençler, daha donra, sayı üstünlüğü karşısında geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Bu arada bir devrimci genç sağcıların arasında kalmış çeşitli yerlerinden yaralanmıştır.

MİHRİ BELLİ
Konferansları iktidarı telaşlandırıyor

Cumartesi öğleye doğru sona eden olay, gençler arasında tansiyonu yükseltmiş ve ikinci olay Pazartesi günü patlak vermiştir. Sabahın erken saatlerinde sağcıların üniversiteyi basacağı haberi gelince, devrimci gençler üniversite binasında hazırlıklara girişmişler ve Merkez binayı korumak üzere tedbir almışlardır. Bir süre sonra Üniversite bahçesinin Rektörlük binası tarafında sağcıların mevzilendiği görülmüştür. Buradan merkez binaya taş, bomba ve silâhla hücuma geçen ve sayıları 200 ü aşan sağcılar, devrimci öğrencilerin kararlı direnişi karşısında eski yerlerine dönmek zorunda kalmışlalrdır. Uzun süre devam eden karşılıklı çatışmalar sonunda devrimcileri yıldıramıyacaklarını anlıyan sağcılar toplum polisi himayesinde TMTF'ye dönmüşlerdir.

Olay kısaca budur. Ancak asıl ilgi çekici gelişmeler bundan sonra başlamıştır.

Ertesi gün bir sorgu için C. Savcılığına giden Deniz Gezmiş ve Selâhattin Okur, Savcı tarafından odada bekletilmiş, daha sonra da 2. Şube memurlarına teslim edilmiştir. Böylece, gazetelerde boy boy resimleri çıkan taşlı sopalı sağcı yaratıklar ellerini kollarını sallaya sallaya gezerken, devrimci gençler silâh taşıdıkları ve adam yaraladıkları iddiasıyla nezarete alınmışlardır. Hem de üzerlerinde silâh bulunmadan, hem de tanıklık edecek aleyhte görgü tanığı yokken.

Ertesi günü yapılan sorgu sonucunda ise Deniz Gezmiş tevkif edilecek ve cezaevine gönderilecektir.

Aynı günlerde ise bir başka soruşturma yapılmaktadır İstanbul Savcılığında. Savcılık her nasılsa Demokratik Devrim Derneği'nin gizli maksatlarla çalıştığına kani olmuştur! Ve bu derneğin T.C.K.'nun 141. maddesine aykırı faaliyetlerde bulunduğu inancıyla, kurucular teker teker çağrılarak 141. maddeye aykırı bir dernek kurmaktan sorguya çekilmektedirler.

Bu sırada İçişleri Bakanı Faruk Sükan Meclis'te bir konuşma yapmış, bütün foyaları meydana çıkarmıştır! Sükan'a göre Kanlı Pazar'ı tertipleyen Demokratik Devrim Derneği ile İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği'dir. D.D.D.'nin başında Vecdi Özgüner, İPSD'nin başında da Mihri Belli vardır. Kanlı Pazar'ın tertipçileri arasında Deniz Gezmiş, Celâl Doğan, Cevat Ercişli ve

Bu eli sopalılar Pazartesi günü Üniversite bahçesindeki sağcı-lardır ve hiç biri tutuklanmamıştır.

İktidarın tertipleri millici güçlerin dayanışmasını perçinliyecektir

Mihri Belli 20 Mart Perşembe günü Ankara Hukuk Fakültesi'nde «Millet Gerçeği» konulu bir konferans verecekti. Bir gün önce tutuklandı.

Tutuklanma işlemini yansıtan diğer sütunlarımızdaki haberler, hukuk kurallarını ve Anayasa'yı fütursuzca çiğneyen AP yönetiminin yeni bir tertibiyle karşı karşıya olduğumuzun kanıtıdır.

AP'li yöneticiler bu tertipleri iktidara geldiklerinden bu yana millî sorunlarımızı millî çıkarlamız açısından ele alan millici güçlere karşı aralıksız uygulamaktadırlar.

Tüm millî çıkarlarımız öncelikle emperyalizmin çıkarları ile çatıştığından ve AP'li yöneticiler öncelikle emperyalist çıkarların gönüllü savunucuları olduklarından, millici güçlerle çatışmaları kaçınılmazdır. AP iktidarı bu gayri millî tutumunu gizliyemediği oranda, hukuk kurallarını olsun, Anayasayı olsun çiğnemekte de bir sakınca görmemekte ve bu gayri millî tutumu yansıtan yönetimi fiilen uygulamaktadır.

Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı'nın BAĞIMSIZ TÜRKİYE isteyenlere karşı çıkarılacağını Millet Meclisi kürsüsünden söyliyecek kadar gemi azıya alan AP yöneticilerinin, millîci güçlerin ön saflarında döğüşen devrimcileri hedef olarak aldıkları bütün açıklığıyle ortadadır.

Bu ve benzeri tertiplerle, millici güçleri sindirip, yurdumuzu emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtarmak için emperyalizmle vesayet ilişkilerine son vermek yolundaki savaştan, millî bağımsızlıkla bağdaşmayan askerî bağları koparmaktan, vazgeçileceğini sanıyorlar. Yer altı, yer üstü servetlerimizi yabancı kumpanyalara peşkeş çekmekte mukavemet görmeyeceklerini umuyorlar. Bu ve benzeri tertiplerle, emperyalist devletlerin askerî stratejisi gereği tüm topraklarımızı her an mezarlık haline sokacak ikili anlaşmaların yürürlükte kalmasını sağlayacaklarını sanıyorlar. Bu ve benzeri tertiplerle limanlarımızı 6. Filoya açıp, kadınlarımızı, kızlarımızı, Amerikan askerlerine rahatlıkla peşkeş çekebileceklerini sanıyorlar. Bu ve benzeri tertiplerle emperyalizmin işbirlikçisi durumunda olan sermaye çevrelerinin sömürü alanlarında diledikleri gibi at oynatabileceklerini sanıyorlar. İşbirlikçi sermayenin müttefiki feodal kalıntıların fakir köylümüzün başında ayni rahatlıkla boza pişirmekte devam edebileceğini sanıyorlar.

Unutuyorlar ki millici güçler, şehir ve köy lerin yarı proleter unsurları, şehir ve köy burjuvazisi ve asker, sivil, aydın zümre ile tüm milleti temsil etmektedir.

Unutuyorlar ki, kendileri bu toplumda emperyalizmle işbirliği halinde olan sermaye ve feodal-ağa takımı üçlü ittifakına dayanan bir avuç azınlıktır. Bu nevi tertipler millici güçlerin sadece dayanışma çabasını hızlandırıp savaş azmini bileyecektir.

Yaşasın Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye.

Anadolu yayınlarından çıkan Lenin adlı kitabın çevirmeni Rasih N. İleri Sağmacılardan Ankara Merkez cezaevine nakledilmiştir.

Kutber Akalın da bulunmaktadır. Doğrusu ya, Sükan bu ifşaatıyla zehir hafiye ünvanına gerçekten lâyıktır.

Sükan'ın Meclis'e verdiği ve büyük bir gayretle zabıtlara geçirttiği bu bilgiler tamamen asılsızdır. Şöyle ki; ne DDD'nin başkanı Vecdi Özgüner'dir, ne de İPSD'nin başkanı Mihri Belli'dir. Ayrıca Kanlı Pazar'ın tertipçi ve tahrikçisi olarak gösterilen Deniz Gezmiş ile Celâl Doğan, olay sırasında, bir buçuk ay önce girdikleri cezaevinde tutuklu olarak bulunmaktaydılar. İfşaatta adı geçen Kutber Akalın'ın da Kanlı Pazar'la ilgisi olması imkânsızdır. Zira o da en aşağı 6 aydan beri Adana'da bulunmaktadır. Sükan bu gerçek dışı bilgilerin yanında bir sürü insanı TİP üyesi olmadığı halde TİP'li olarak tanıtmıştır. Örneğin Bozkurt Nuhoğlu, Celâl Doğan, Mustafa Gürkan, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Mustafa Zülkadiroğlu bunlar arasındadır.

Solcuların nefes alışlarını dahi dinlediğini iddia eden Zehir Hafiye Sükan, neden böyle yanlışlıklar yapmıştır? Kanaatimizce bu yanlışlıklar bilhassa yapılmaktadır. Büyük Millet Meclisi ve kamuoyu, Sükan tarafından gerçek dışı bilgiler verilerek bilhassa yanıltılmak istenmektedir. Zira kendi bakanlığına bağlı bir cezaevinde yatan tutukluları, dışarda imiş gibi göstermesi, bakanlığına yönetim kurulları hakkında muntazaman ve resmen bilgi veren derneklerin başkanlarını bilmemesi imkânsızdır.

Evet, Sükan bilerek Meclis'ı yanıltmak istemektedir ve bunu bilimsel sosyalistlerin yasa dışı oldukları intibaını uyandırmak için yapmaktadır. Onlara saldırırken haklı çıkmak istemekte, yasa dışı icraatını gözlerden gizlemek istemektedir.

Sükan, bir yandan Meclisi yanıltırken, öte yandan Mihri Belli 19 Ocak Çarşamba sabahı evine gelen sivil memurlarca yakalanmakta ve savcılığa götürülmektedir. Savcılık Belli'yi 5 Aralık 1968 de Siyasal Bilgiler Fakültesinde verdiği konferanstan ötürü sorguya çekmiş, bu konuşmada 142/1 maddesine göre komünizm propagandası olduğunu ileri sürmüş ve tutuklama talebiyle Ankara 4. Sulh Ceza Mahkemesine vermiştir. Mahkeme ise, kısa bir duruşmadan sonra Belli'yi tutuklamıştır.

Olayın ilginç yanı, Belli'nin Ankara Hukuk Fakültesinde vereceği «Millet Gerçeği» adlı konferanstan bir gün önce ve üç ay önce verdiği bir konferanstan ötürü tutuklanmasıdır. İktidar tam zamanında harekete geçmiş, Belli'nin büyük ilgi gören konferanslarını önlemiştir. Ancak iktidarın tedbirleri bu kadar da değildir. Her ihtimale karşı olacak, Belli'nin tutuklandığı saatlerde, Ankara Hukuk Fakültesi Profesörler Kurulu da bir karar vererek, bütün (!) konferansları iptal etmiştir. Böylece büyük bir tehlike önlenmiş ve Sükan ve Profesörler Kurulu vatanseverlik görevlerini yapmışlardır!

Mihri Belli'yi tutuklama kararı, İstanbul Üniversitesi'nden gedikli bilirkişi Prof. Sahir Erman, Prof. İlhan Akın ve asistan Bayraktar tarafından verilen bilirkişi raporuna dayanmaktadır. Bu raporda dergimizin 64. sayısında çıkan «Türkiye'de Karşı Devrim» adıyla yayınlanan konferans metninde komünizm propagandası suçunun olduğu ileri sürülmektedir. Bu yazıyla ilgili olarak ta dergimizin yazıişleri Müdürü Bora Gözen 24 Mart Pazartesi günü için savcılığa çağrılmıştır.

Olayın tutuklama safhasından sonraki yanı da ilginçtir. Mihri Belli'nin vekilleri olan Av. Halit Çelenk ve Av. Süleyman Reşat Köymen tutuklama kararına itiraz etmek istemişlerdir. Karara itiraz süresi kanunen üç gündür. Ancak, daha önceki bazı uygulamalarda - ki 142.madde ile tutuklananlara uygulanmıştır - savcılık itiraz süresini beklemeden dosyayı sorgu hakimliğine vermekte ve bazı hâkimler «iş hazırlık soruşturmasından çıkmış, ve ilk soruşturmaya intikal etmiştir. Artık tutuklamaya itiraz hakkında bir karar veremeyiz, sorgu hâkimliğinden tahliye talebetmek gerekir» gerekçesi ile itirazı incelememektedirler. Bu tatbikatı bilen Halit Çelenk ve Süleyman Reşat Köymen, derhala savcılığa başvurarak, karara itiraz edeceklerini, dosyanın itiraz süresi sonuna kadar sorgu hâkimliğine verilmemesini istemişler ve bu konuda bir de dilekçe vermişlerdir. Ancak, ertesi gün itiraz için geldiklerinde, dosyanın savcılıkta sorgu hâkimliğine verildiğini görmüşlerdir. İktidar usûl hükümleri ile de oynayarak, aslında bir tedbir müessesesi olan tutuklamayı bir ceza müessesesi haline getirmeye çalışmakta, bu yönüyle de yasa dışına düşmektedir. Ancak, Belli'nin avukatları bu tutum karşısında da gerilememişlerdir. «Kanunun bize verdiği itiraz hakkı hiçbir surette bizden alınamaz, ve dosyanın savcılıkça acele sorguya gönderilmesi bu hakkı ortadan kaldıramaz» gerekçesiyle itirazlarını yapmışlardır. Gazetemizin baskıya verildiği sırada sonuç henüz belli değildi.

İktidarın, Millî Demokratik Devrimi savunan proleter devrimcilerini etkisiz kılmak için giriştiği bu tertipler kamuoyunda ve özellikle gençlik arasında büyük yankı uyandırmıştır.

Mihri Belli'nin konferans vereceği Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri, olayı protesto etmek için 20 Mart Perşembe günü sabahtan itibaren Atatürk Anıtı etrafında toplanmaya başlamışlar ve millî kurtuluş marşları söyleyerek saat 11.00 e kadar beklemişlerdir. Saat 11.00 de Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü başkanı Atıl Ant'ın yönettiği «Demokratik Tartışma Ortamına İndirilmek İstenen Darbe» konulu bir forum yapılmıştır. Forum'da konuşanalar, Türkiye'de anti-demokratik her davranışın arkasında Amerikan emperyalizminin bulunduğunu, meselenin tam bağımsız ve demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmek olduğunu, millî kurtuluşçuların sonunda mutlaka zaferi kazanacaklarını söylemişlerdir.

Daha sonra, öğrencilerin yanına gelen Hukuk Fakültesi dekanı Uğur Alacakaptan, kendisinin de bir millî kurtuluşçu olduğunu, her zaman talebelerin yanında olduğunu, esasen Profesörler Kurulu'nun aldığı 'Konferansı İptal' kararına katılmadığını söylemiştir.

Bu sırada Fakülte içinde işbirlikçi iktidarın uzantısı olan Hür Düşünce Kulübü'nün panosu gençler tarafından yırtılmış, müdahale etmek isteyen birkaç AP'li öğrenci, devrimci öğrenciler tarafından dövülmüştür.

İktidarın devrimci kanada karşı giriştiği tertipler umduğu sonucu vermiyecektir. Konferansların iptal edilmesi, kitapların toplatılması, devrimcilerin tutuklanması Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesini durdurmaya yetmiyecektir. Her geçen gün daha gür bir sesle söylenen bağımsızlık türküleri, işbirlikçi iktidarın hırıltılı feryatlarını bastıracaktır.

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ, GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE

KAHROLSUN EMPERYALİZM VE ONUN İÇİMİZDEKİ UŞAKLARI

Bu anlaşma 40 sene süreli ve devlet maliyesine şirketin sermayesine fonla katılmak, vergi muafiyeti,döviz ve para yönünden ağır yükümlülükler getirmektedir. Ayrıca ticaret ve iktisadî devlet teşekküllerini düzenleyen 440 sayılı kanunlarda da değişiklikleri gerektirmekte ve Anayasa maddeleri ile çelişen hükümleri bulunmaktadır. Bu bakımdan yürürlüğe girmesi için bir kanunla TBMM den geçmesi şarttır.

Yeni bir ikili anlaş

Bölüm 301 — «İlk para itasına ilişkin taliki şartlar. Kredi tahtında ilk para itasından veya ilk taahhüt mektubunun ısdarından önce; Hükümet veya Şirket, A.I.D. yazılı olarak aksini kabul etmedikçe, şekil ve muhteva itibariyle A.I.D.'ce tatminkâr görülecek aşağıda yazılı hususatı A.I.D.'ye sağlıyacaktır.

c. Şirket kuruluş mukavelesi tescil belgesi, merî organizasyon şeması, Şirket İdare Heyeti Üyeleri ve ileri gelen idarecilerin isimleri.

d. Hükümetin krediyi Şirkete borç vereceğine dair Hükümetle şirket arasında aktedilmiş anlaşmanın tasdikli bir sureti.

AÇIKLAMA: Bu bölüm yalnız içişlerimize karışıcı şartları değil, aynı zamanda zorlayıcı ve şirketin kuruluşunu, kredinin daha verilmeden bu şirkete hükümet tarafından devrini de çabuklaştıracak hükümleri ihtiva ediyor. Açıkça görüleceği gibi, krediyi veren A.B.D. leri Türkiyenin içişlerine karıştırmakta her hangi bir sakınca duymuyor ve anlaşmanın bu bölümünde daha ileri giderek, krediyi açmadan önce, yeni şirketin kendi arzusuna göre kurulmasını, şirketin kuruluş mukavelesini ve organizasyon şeması ile şirket idare heyeti idarecilerinin de Türkiyedeki Amerikan Yardım Kurulunca tatminkâr görülecek bir şeklide olmasını ve onun onayından geçmesini istemektedir. Sonra, Türk Hükümetine Amerikan Hükümetinin pek güvenmediği de açıkça görülmektedir. Çünkü kredinin Şirkete devredileceğinden emin değildir. Onun için Hükümetin krediyi Şirkete borç vereceğine dair, Hükümetle şirket arasında aktedilmiş olan mukavelenin tasdikli bir suretinin kendisine verilmesini, krediyi açmadan önce şart koşmaktadır. Şimdi soruyorum: Sömürge veya işgal edilmiş ülkeler dışında, bu veya benzeri hükümleri içinde bulunduran bir kredi anlaşması gösterilebilir mi? Türkiye, bağımsız bir ülkedir ve bağımsızlığını da uzun bir mücadeleden sonra binlerce şehidin kanı bahasına kazanmıştır. Fakat bu anlaşma da gösteriyor ki, kapitülâsyonları kaldırdığımız Lozan'dan bu yana, kazandığımızdan çok şeyler kaybetmişiz.

KANUN HAKLARI GASBEDİLİYOR

Bölüm 301 (e) — «Şirketin hali hazırda ve gelecekteki borçlanma ve nakdî (sermayedeki hisselerin dağılımı - equity structure) sermaye durumunu belirten ve aşağıdaki hususları da kapsayan şirket finansman plânı:»

AÇIKLAMA: Bu fıkra baş taraftaki 301 bölümündeki «Şekil ve muhteva itibariyle A.I.D. ce tatminkâr görülecek» hususlardan olduğu için, Türk Hükümeti Şirket veya hisse sahipleri, hisselerini A.I.D. nin izni olmadan satamıyacaklardır. Bu da Türk Ticaret Kanununun bu tür şirketlere tanıdığı hakların bu anlaşma ile gaspedildiğini gösteriyor.

AMERİKA, TÜRK MAHKEMELERİNİ BİR TARAFA İTİYOR

Bölüm 301 (e) (i) — Finansman plânı uyarınca, Etibank'ın şirkete gerek nakdî sermaye ve gerekse elinde bulunan kıymetleri makul piyasa fiyatlarına uygun olarak borç vermek suretiyle iştirak ettiği veya etmesini resmen karar altına alındığını gösterir vesaik belgede, devredilecek kıymetlerin değerlendirme tarzı da belirtilecek ve bu tarz A.I.D.'ce kabule şayan bulunacaktır.

AÇIKLAMA: Burada Etibankın bu şirkete nakdî sermaye ile katılması ve elinde bulunan kıymetleri (mevcut kurulmuş bakır ve maden tesislerinin değerleri 100 milyonları aşar) makul piyasa fiyatlarına uygun olarak borç vermek suretiyle, bu şirkete katılmağa ve Türk Hükümetini de bu kararı resmen almaya zorlamaktadır. Fakat, yardım sever dostumuz (!) Amerika, bu şartla da yetinmeyip, Türk Mahkemelerini de bir tarafa itiyor ve kanunlarımızı çiğniyor. Aynı fıkranın son kısmında Etibank tarafından kurulacak şirkete devredilecek kıymetlerin değerlendirme tarzının da A.I.D'ce kabule şayan olması şartı vardır. Türk Ticaret Kanununa göre bu husus ticaret mahkemelerinin görevlerindedir. Aynî sermayenin değerlendirilmesi ticaret mahkemesince tescil edildikten sonra bu mahkeme kararının Türkiyedeki Amerikan Yardım Kurulu tarafından şayanı kabul olması şartı, **mahkemeyi kontrol** anlamına gelir. Eğer mahkemenin yapmış olduğu değerlendirmeyi Amerikanın Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D. şayanı kabul bulmazsa, o zaman ne yapılacaktır? Mahkemenin kararı mı değiştirilecektir? Çünkü, bu şart, Amerikan Yardım Kurulunun isteğine göre çözümlenmezse yardım derhal durdurulacaktır.

«301 — e) (ii) Finansman plânı uyarınca, diğer Bankaların şirkete nakdî sermaye ile iştirak ettiklerini veya etmelerini karar altına alındığını, bankaların satın aldıkları bu hisseleri, Hükümetin diğer herhangi bir yatırım için ayırdığı bir fondan yararlanmak maksadı ile Hükümete teminat olarak vermiyeceklerini ve bankaların iştirak hisselerinin kaynakları ve varsa, bunlarla ilgili şartları gösterir vesaik.»

AÇIKLAMA: Bu fıkra, devletin bu şirketin hisse senetlerine sahip olmasını önlemek için konulmuştur. Ayrıca, bu şirketin sahiplerinden olan Bankaları bu hisse senetlerini teminat olarak da kullanmaktan men ediyor. Şayet bu senetleri teminat olarak kullanan banka borcunu ödemezse, hisseler başkasına geçebilir. Bu madde ayrıca bir hususu daha Amerikanın lehine teminat altına alıyor; meselâ Ortak Pazar Üyesi olan Türkiye, Ortak Pazar Ülkelerinden bundan çok daha iyi şartlarla yapılacak bir işbirliği teklifi gelse, bir Türk şirketi olan bu bakır şirketi uygun olan bu teklifi 40 sene kabul hakkı ve serbestisinden mahrumdur! Yine aynı bölümün **e) bendinin (iii) fıkrasında** «Finansman plânı uyarınca Hükümetin vade ve şartları esas itibariyle yukarıda bölüm 301 (d) de belirtilen devir anlaşması hükümlerine uygun olarak şirkete Türk parası kredisi temin edeceğini gösterir vesaik»in temini de yer almaktadır.

Bu husus da, yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevine müdahaledir. Bilindiği gibi, Hükümet bu konularda vereceği kredilerin yıllık bütçelerle Türkiye Büyük Millet Meclisine getirir. Orada kabul edildiği takdirde, Hükümet bu krediyi şirkete verebilir. Eğer T.B.M. Meclisi bu krediyi her hangi bir sebeple red ederse, (ki yetkisi dâhilindedir), o zaman da Amerikanın vereceği bu kredi derhal kesilecektir. Ta ki, T.B.M. Meclisi kararını değiştirsin!.. Bu gerçekler karşısında yasama organlarımızın da yetkisine tecavüz eden bu anlaşmanın bu hükmü, Anayasamıza ve bütçe kanunlarına da aykırıdır. Çünkü yasama yetkisi Anayasanın 5 nci maddesine göre T.B.M. Meclisinindir ve devredilemez. Yine Anayasanın 94 ncü maddesine göre genel ve katma bütçe tasarıları Bakanlar Kurulu tarafından T.B.M. Meclisine sunulur ve orada usulüne göre görüşüldükten ve gerekli düzeltme ve değişiklikler yapıldıktan sonra kanunlaşır. Eğer Hükümet yetki kanununa dayanarak anlaşmanın bu şartını kabul edip taahhütte bulunduklarını öne sürecek olurlarsa bu da halen iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulan bu yetki kanunu hükümetin kötüye kullanmasının başka bir örneğini daha bu anlaşma belgesinde tescil ettirmiş olacaklardır.

HÜKÜMET OLMA HAYSİYETİ DİYE BİRŞEY VARDIR

Bölüm 301 g) Şirket Hukuk Müşavirinin aşağıdaki hususlarda A.I.D.'ce tatminkâr görülecek bir mütalâası» denilmekte ve alt alta sekiz husus sıralanmaktadır. Bu bende göre Hükümetçe taahhüt edilen hususların özel bir şirketin hukuk müşaviri tarafından teyid ve kontrolü istenmektedir. Türkiyede Hükümet tasarrufları ve taahhütleri bir özel şirketin hukuk müşaviri tarafından ne denetlenebilir ve ne de teyidi yoluna gidilebilir. Bu, hükümet olma haysiyetiyle asla bağdaşmaz. Amerikalı dostlarımıza Türkiyedeki uygulamanın Amerika'dan farklı olduğunu Türk Hükümetinin hatırlatması gerekir.

AMERİKA BİZİ 40 YIL SÜREYLE KONTROL EDECEK

301 — g) «Şirket Hukuk Müşavirinin aşağıdaki hususlarda A.I.D'ce tatminkâr görülecek bir mütalâası.

(i) İşbu kanunî mütalâanın verildiği tarihte bütün muvakkat hisse senetlerinin kanunen muteber bir şekilde ihraç edildiği ve bu hisse senetlerine ait bütün meblâğın ödendiği.»

AÇIKLAMA: Türk Ticaret Kanunlarına göre bir anonim şirketin taahhüt edilen sermayesinin % 25'i ödenince şirket kurulur. Burada ise, Ticaret Kanununun bu hükmü aşılarak sermayenin tamamının ödenmesi şart koşulmaktadır. Yine Ticaret Kanununa göre, % 25'in üstündeki taahhütlerini yerine getirmeyen hissedarların hisseleri başkalarına satılır. A.B.D. tamamen bir Türk Şirketi olan ve sermayenin tamamı devlet ve Türkler tarafından temin edilen ve sözde Türk kanunlarına göre kurulup faaliyet göstermesi gereken bu şirketin hisse senetlerinin Türk Hükümetinin uygun göreceği bankalara satılmasına veya devletin kendisinin satın almasına mani olmaktadır. Sebebine gelince o da açık: Kendi kontrolünü ve siyasî baskısını 40 sene müddetle sürdürmek...

İÇİŞLERİMİZE YABANCI MÜDAHALESİ ÖRNEĞİ

Madde III Bölüm 2 — «Bu kredinin herhangi bir kısmının, Mühendislik hizmetleri hariç olmak üzere, herhangi malzeme ve hizmet temin ve tedariki gayesi ile kullanmak üzere para itasından veya taahhüt mektubu asdarından önce Şirket A.I.D aksini yazılı olarak kabul etmedikçe, A.I.D'ye şekil ve muhteva bakımından A.I.D'-ce muvafık görülecek aşağıda yazılı hususları sağlıyacaktır:

ma

Haydar TUNÇKANAT

Yine bu anlaşma ile, ABD'nin Türkiye'deki bir ajanı olan AID teşkilâtına, Türkiyenin içişlerine her istediği anda müdahale hakkı verilmektedir. Türk Ulusunun bağımsızlığı, Anayasası ve kanunları ile bağdaşmasına imkân olmayan bu anlaşmanın yürürlükten kaldırılması ve diğer gerekli önleyici tedbirlerin alınarak bu ve benzeri anlaşmaların yapılmaması için Senato araştırması açılması zorunludur.

a. Etibankın uhdesinde bulunan Murgul, Espiye ve Küre bakır madenleri işletme imtiyazının bir rödövans veya diğer ödenekler karşılığında enaz onbeş yıl için Şirketin bir mukavele veya benzeri bir anlaşma ile devir aldığının tevsiki ve Etibank'a yapılacak rödövans veya diğer ödeneklere ait Etibankla Şirket arasında aktedilen anlaşmanın bir kopyesi...

AÇIKLAMA: Bu da başka zorlayıcı bir şart ve İçişlerimize yabancı müdahalesine bir başka örnek. Krediden para ödenmeden önce Etibankın sahip olduğu Murgul, Espiye ve Küre bakır madenlerinin işletme imtiyazı (Amerikan Yardım Kurulunca şekil ve muhteva bakımından uygun görülmesi şartiyle) yeni kurulacak bakır şirketine küçük bir ücret karşılığında devredilmiş olacaktır. Bu suretle birkaç sene sonra bakır üretiminden elini eteğini tamamen çekmiş olacak ve tüm bakır üretimimiz özel şirketle Amerikalıların yürüteceği bir tekelin eline geçmiş olacak. Veyahutta Ergani'deki bakır tesislerini rantabl bir şekilde çalıştırmak amacı ile şimdikinden çok pahalıya, Murgul'da yeni kurulan Şirketten satın alacağı bakır cevherini pahalıya aldığı için mali-yetler yüksek olacağından, Ergani'deki faaliyetine de son vermek mecburiyetinde kalacaktır.

KENDİ ADAMLARINI TÂYİN YETKİSİ

Bölüm 302 — «Bu krediden para verilmesinden önce Şirket A.I.D.'ye şekil ve muhteva bakımından A.I.D.'ce muvafık görülecek aşağıdaki yazılı hususları sağlıyacaktır:

d — Tesislerin kuruluşlarının tamamlanması ve işletmeye alınmasından sonra, Şirketin rantabl idare ve işletilmesini temin için, Şirketin çalışmasını uygun ve yeterli gördüğü **yabancı elemanlar** için hazırlanmış muvakkat bir plân.»

AÇIKLAMA: Türk kanunlarının sadece Türk vatandaşlarına tanımış olduğu hizmetlerin dışındaki hizmetleri kapsaması icabeden hizmetler olması gerekirken, buna uyulmayarak, A.I.D.'ce muhteva bakımından muvafık görülecek ve sadece yabancılar için idare ve işletme personel plânı hazırlanması mecburiyeti, bir Türk Şirketi olan Karadeniz Bakır Anonim Şirketinin kendi adamlarını tayin yetkisi dahî bu fıkra ile elinden alınarak A.I.D.'ye verilmiştir.

İTİMATLARI DA YOK

Bölüm 304 — «A.I.D. para itasına ilişkin şartların yerine getirildiğinin kendisi tarafından tesbiti üzerine keyfiyeti Hükûmete bildirecektir.»

AÇIKLAMA: Bu bölümde Amerikan Hükûmeti Türk Hükûmetine itimadı olmadığını açıkça belirtiyor ve A.B.D. nin Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D.'nin durumu tesbitinden sonra, ancak kredinin Şirket tarafından kullanılabileceğini söylüyor. Bu, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletlerinin A.I.D. aracılığı ile siyasî baskı ve İçişlerimize müdahale hakkını sürdürmek imkânını veriyor. A.I.D. şartların değiştiğini ileri sürerek veya tamamlanmadığı iddiası ile kendi ölçüleri içinde muvafık veya şayanı kabul bul madığı her şeyi bahane ederek kredinin verilmesini istediği anda durdurabilme yetki ve hakkını elde etmiş olmaktadır.

ANAYASANIN 39. MADDESİ NERDE KALDI?

MADDE IV. «Hükümetin taahhütleri.

Bölüm 401 — Hükümetin iş bu anlaşma gereğince A.I.D..'e ödemesi iktiza eden bilcümle meblağları tamamen ödemesine kadar Hükümet Şirketin kuruluş statüsünü muhafaza edecek ve Türk Ticaret Kanunu ile ilgili diğer kanunlar mucibince bir anonim şirket olarak çalışma ve idaresini değiştirecek herhangi bir takibata geçmiyecektir.»

AÇIKLAMA: Daha önce de açıkladığım gibi, alınacak kredi 40 senede ödenecektir. Bu gerçek karşısında Türkiye bu anlaşmanın yapıldığı tarihten itibaren **40 sene müddetle** Şirketin statüsünü değiştiremiyecek ve kamu yararı gerekçesi ile hissesinin % 73'üne sahip olduğu bu şirketi devletleştiremiyecektir. Bu şart aynı zamanda A.P. iktidarından sonra gelecek iktidarları bağlıyacağı gibi, Anayasanın 39'ncu maddesine ve 440 sayılı kanunun 6'ncı maddesine de aykırıdır. Anayasanın 39'ncu maddesi, **«kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek suretiyle devletleştirilebilir.»** demektedir.

HERŞEY A.I.D.'NİN KONTROLUNDA

1002 — «Kredinin amacına ulaşmasını temin zımnında Hükümet, Şirket ve A.I.D tam olarak işbirliğinde bulunacaklardır. Bu maksatla Hükümet, Şirket ve A.I.D. zaman zaman taraflardan herhangi birinin talebi üzerine projenin ilerlemesi ve projeye ilişkin sair hususlar üzerinde temsilcileri vasıtası ile görüş teatisinde bulunacaklardır.

AÇIKLAMA: Bu anlaşmanın buraya kadar açıkladığımız madde ve bölümlerine göre, Türk Hükümetinin bu şirket ve projeye her hangi bir şekilde müdahale etmesine imkân yoktur. Çünkü bütün yetkileri elinden alınmıştır. Hal böyle iken, A.I.D. her hususta müdahale edebilecek ve her şeyi kendi istek ve arzusuna uygun olarak yaptıracak ve onun kontrol ve onayından geçmeyen hiç bir şey yürürlüğe giremiyecektir. Kredinin kullanılması ve projenin uygulanması için ayrıca Türk Hükümetinden her istediği anda hesap sorabilecektir. Bu hüküm Amerikan Yardım Teşkilâtına bu hakkı vermektedir.

VERGİDEN DE MUAF

1003 — Vergilendirme: İşbu anlaşma gereğince ödünç verilmesi kabul edilen meblağ ve yine bu anlaşma ile ilgili olarak isdar olunacak borçluluk belgeleri, T.C. sınırları içinde yürürlükte olan kanunlar gereğince yüklenen bilcümle vergi, harç ve resimlerden muaf olacak ve ana para ile faizler, bu gibi mükellefiyetler için tevkifat yapılmaksızın ödenecektir.

Bu konuda açıklamayı yurtsever Türk maliyecilerine bırakıyorum.

HÜKÜMETİN TUTUMU MİLLÎ ÇIKARLARA AYKIRIDIR

Standart EK Bölüm 203 — Mal ve Hizmetler: A.I.D.'ce aksi yazılı olarak kabul edilmiş olmadıkça, proje için tedarik edilip de krediden finanse edilmeyen mal ve hizmetler kaynak ve menşe itibariyle, bu gibi malların sipariş edildikleri tarihte yürürlükte bulunan A.I.D. coğrafî kod kitabının 935 No. lu kodunda yazılı olan memleketlere ait olacaktır.

AÇIKLAMA: Bu kredi anlaşması ile verilecek olan 30,5 milyon dolarlık kredi dışında, kendi paramızla bu proje için satın alacağımız malların da yine Amerika'nın göstereceği ve onlarca kendi ticaretlerine uygun olarak yasaklamadığı yerlerden alınması şart koşulmaktadır.

A.I.D. doğrafi kod kitabının 935 numaralı kodunda kendileriyle bu bakır projesinin tamamlanması için alış veriş yapmamızın yasaklandığı ülkeler arasında Rusya, Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Polonya, Doğu Almanya ülkeleri de vardır. Bu madde uyarınca, meselâ kendisi ile siyasî, ticarî ve kültürel ilişkilerimizin ve anlaşmalarımızın bulunduğu Romanya, Çekoslovakya veya Bulgaristan'dan (ki bunlar yakın komşumuzdur) bu bakır projesini desteklemek üzere kendi paramızla dahi her hangi bir mal ve hizmet ne kadar ucuza olursa olsun satın alınamıyacaktır.

Dış ticaret dengesi devamlı surette açık veren Türk Hükümetinin kronik hale gelmiş döviz sıkıntısını daha da arttırıcı olan bu hükümle, Türk Hükümeti, tanıdığı, komşuluk ettiği, ticarî - iktisadî - siyasî ve kültürel ilişkiler kurduğu komşuları ile ticaret yapmaktan men ediliyor. A.B.D.'nin millî çıkarları ve dış politikası açısından kendince böyle tedbirlerin uygulanması hoş görülebilir. Fakat bağımsız bir ülke olan T.C. nin aynı politikayı izlemeye mecbur tutulması millî çıkarlarımızla, siyasî ve ekonomik bağımsızlığımızla asla bağdaşmaz.

Türkiyenin bağımsızlığı ve millî çıkarlarını savunan ve emperyalizmle sömürüye karşı çıkanları susturmak istemeleri ve komünist damgasını vurma nedenleri, hep bu ve benzeri kötü ve yüz kızartıcı uygulamaların Türk ulusundan gizlenmek istenmesi amacına hizmetten ileri geliyor. Atatürk ilkelerine lâfla sahip çıkmak, Türk ulusunu düştüğü bu haysiyet kırıcı durumdan kurtaramaz. Gerçekte hükümetin tutum ve davranışlarının millî çıkarlarımızla ve Atatürk ilkeleriyle tamamiyle ters yönde olduğunu bu belge inkârı kabil olmayacak şekilde ispatlamaktadır.

BİR DE SİGORTA DOLABI

2005 — Şevk ve Sigorta işleri (c) «Diğer milletlere yardım yetkisi veren A.B.D. mevzuatı tahtında finanse edilen sevkiyata müteallik deniz sigortasının yapılması ile ilgili olarak T.C. hükümeti her hangi bir memleketin herhangi deniz sigorta şirketini A.B.D. nin herhangi bir eyaletinde ticarî iş ifası yetkisini haiz herhangi bir deniz sigorta şirketine, mevzuat, kararname, nizamname veya talimatnamesi ile tercih ettiği takdirde, A.B.D. den tedarik edilen ve krediden finanse edilen mallar böyle bir teklifin devamı süresince deniz rizikolarına karşı A.B.D.'nin herhangi bir eyaletinde deniz sigorta işini ifaya yetkili bir şirket veya şirketlere A.B.D.'de sigorta ettirilecektir.

AÇIKLAMA: Türk Hükümeti Amerikan Hükümetinden alınacak ve bu krediden finanse edilen malların daha ucuz bulduğu kanun veya talimatların emrettiği Türk firmalarına sigorta ettirdiği takdirde, bu anlaşmaya göre ayrıca A.B.D.'deki Amerikan sigorta şirketlerinde ikinci bir defa sigorta ettirmek mecburiyeti yüklenilmektedir. Böylece borç alınan kredinin bir kısmı da dolar olarak yine Sigorta ücretleri çok yüksek olan Amerikan sigorta şirketlerine verilmiş olacaktır.

(Lütfen Sayfayı Çeviriniz)

Yeni bir ikili anlaşma

Haydar TUNÇKANAT

TÜRK HALKININ SEFALETİ BAHASINA

Yardım değil, çok ağır şartlar altında borç alıyoruz. Ve bunun için de gerçeğe aykırı olarak, «Amerikan yardımıdır» diyerek propagandasının yapılması ve malzemeler üzerine Amerikalıların yardım propagandası yürüten resimlerin konulması da bu anlaşmada kredinin açılması için şart koşuluyor. Gerçekte Türk Hükûmeti bu ve benzeri ağır şartlı kredilerle kendi kalkınmasını ve gelişmesini baltalıyor. Hergün biraz daha Amerikaya muhtaç duruma gelmek suretiyle Amerikanın devamlı bir pazarı olmakta ve Amerikan politikasının yürütülmesine ve Amerikan halkının refahının yükselmesine yardımcı olmaktadır. Türk halkının sefaleti bahasına Amerika'ya ve Amerikan halkına yardım eden Türkiye'nin, sözde Amerika bize yardım ediyormuş gibi gösterilmek suretiyle Amerikanın propagandasını yapmak ve Türk halkını bu yalana inandırmak için konulan bu zorlayıcı maddenin hiçbir insaf ölçüsü ile ve gerçekle bağdaşmasına imkân yoktur.

SADECE AMERİKAN BAYRAĞI UNUTULMUŞ

20008 — «Plânlar, şartnameler ve mukaveleler.

(b) Krediden finanse edilen mal ve hizmetlerle ilgili bil'cümle ihale belgeleri, ısdarından önce, A.I.D. tarafından yazılı olarak tasvip edilmiş olacaktır.

(o) Krediden finanse edilen aşağıdaki mukaveleler, akdolunmadan önce A.I.D.'ce yazılı olarak tasvip edilecektir.

(i) İdari yardım hizmetleri de dahil mühendislik ve diğer ihtisas hizmetlerine müteallik mukaveleler.

(ii) Tesis hizmetlerine müteallik mukaveleler.

(iii) A.I.D.'ce belirtilebilecek ek sair hizmetlere müteallik mukaveleler.

(iv) A.I.D.'ce belirtilebilecek teçhizat ve malzemelere müteallik mukaveleler.

Yukarıda sayılan hizmet mukavelelerinin herhangi birisi bahis konusu olduğunda, A.I.D. ayrıca gerek müteahhidi gerekse müteahhidin A.I.D.'ce belirtilecek personelini de yazılı olarak tasvip edecektir. Bu gibi mukavelelerden herhangi birindeki önemli tadiller ve bu gibi personeldeki değişiklikler yürürlüğe girmeden önce A.I.D.'ce yazılı olarak tasvip edilecektir.»

AÇIKLAMA: Şirketçe yapılacak bütün mukaveleler ve ayrıca buna ek olarak A.I.D. tarafından yapılması istenecek mukaveleler de dahil olmak üzere A.I.D.'nin onayından geçirilecek ve onlarca muvafık veya şayanı kabul olacak. İdarî yardım hizmetlerinde de yabancıların bu Şirkette vazife almaları için mukavele mecburiyeti de gösteriyor ki, bu kredi anlaşmasından faydalanılarak geniş bir yabancı kadro bu şirkette görevlendirilecektir. Ve bu suretle Şirketin idare ve kontrolü yabancıların elinde olacaktır. Son paragrafa göre; müteahhidi ve onun personelini A.I.D. seçecek ve bu personel A.I.D. nin rızası alınmadan değiştirilemiyecektir. Görülüyor ki, burada sadece Amerikan bayrağı unutulmuş; acaba A.I.D. kendi milletinden olan ve kendi kanunlarına göre kurulup çalışan bir Amerikan Şirketine bu ölçüde müdahale edebilir ve onu sadece kendi kontrolüne alabilir mi?

MADDE 300 — İptal ve Durdurma. 3001 — «Temerrüt olayları, ödemenin tacili, aşağıda sayılan olaylardan (Temerrüt olayları) herhangi biri veya birkaçı vukubulduğu takdirde:

(a) Türk Hükûmetinin faiz ve ana parayı vaktinde ödememesi.

b) Projeyi gerekli ihtimam ve müessiriyetle icra ve ifa vecibesi de tahditsiz olarak dahil olmak üzere, Hükûmetin işbu anlaşmanın herhangi bir hükmüne uymamış olması veya Şirketin devir anlaşmasının herhangi bir hükmüne uymamış olması.»

AÇIKLAMA: Türk Hükûmeti faiz ve ana parayı zamanında ödemezse, borcun 30 senede ödenmesi hali derhal kalkıyor ve kalan borcun hemen ödenmesi mecburiyeti getiriliyor. Hükûmet veya Şirket, yine bu anlaşmanın herhangi bir hükmünü yerine getirmezse, bu madde yine işleyecektir. Amerikalıların takdir ölçülerine göre sadece onlar tarafından bilinen nedenlerle hükûmet veya şirketin projeyi gerekli ihtimam ve müessiriyetle yürütmemiş olması hali de kredinin iptalini veya borcun derhal ödenmesini icabettirecektir. Değişen şartlara göre, siyasî baskının devam ettirilmesi için konulmuş bir fıkra daha!..

TEK TARAFLI OLARAK ANLAŞMAYI İPTAL HAKKI

3002 — «Para itaların durdurulması:

(a) Bir temerrüt olayının vuku bulmuş olması,

(b) Ya kredinin amacının gerçekleşmesini veya Hükûmet yahut Şirketin işbu anlaşma ve devir anlaşması gereğince yüklenmiş oldukları vecibeleri ifa edebilmelerini gayri muhtemel hale getiren bir olayın vukubulması,

(c) Herhangi bir para itasının A.I.D. nin tabi olduğu kanunların ihlâline müncer olacak olması halinde..»

AÇIKLAMA: Eğer A.I.D. zuhur edecek bir olayın Hükûmet veya Şirketin bu anlaşma ve devir anlaşmasındaki yükümlülükleri yerine getiremiyeceğine kanî olursa, veya Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti yine tek taraflı olarak mevzuatında değişiklik (meselâ yardım kanununun hükümlerini ve faiz nisbetini değiştirirse) yaparsa, bu kredinin kullanılmamış kısımlarına uygulayacağı şartları değiştirebileceği gibi, iptal de edebilir. Bu bölüm de böyle bir hakkı Amerika Birleşik Devletlerine tanımaktadır.

ÖLE Kİ KURTULA!

3004 — «Anlaşmanın sürekli olarak yürürlükte kalması.

İşbu anlaşma hükümleri herhangi bir iptal, para itasının durdurulması veya itfanın tacili olaylarına bakılmaksızın işbu anlaşma gereğince ana para ve herhangi bir tahakkuk etmiş faizin tamamen ödenmesine kadar bütün gerekleriyle yürürlükte kalacaktır.»

AÇIKLAMA: Öle ki kurtula! Türk Hükûmetinin elinde bu anlaşmaya göre hiçbir yetki yoktur. Sadece sorumlulukları vardır. Eğer A.B.D. Hükûmeti, kendi arzusuna göre düzenlediği bu anlaşmaya herhangi bir nedenle uymadığı takdirde Amerikaya olan son kuruş borç ve faiz ödeninceye kadar bu anlaşma yürürlükte kalacak, Amerikalıların kontrol, teftiş ve diğer imtiyazları devam edecek, fakat yine bu anlaşma gereğince kredi kesilmiş ve borçlar 30 sene beklenmeden ödenilmek mecburiyetinde kalınacaktır!

SERMAYESİNİ DEVLETİN VERDİĞİ ÖZEL TEŞEBBÜS

EK ANLAŞMA (Tadil anlaşması) A — (II) «Şirketin T.C. kanun ve kararnameleri gereğince teşkil edilmiş ve mevcut işini icra etmek konusunda tam yetkiye sahip bulunduğunu ve ikraz ve devir anlaşmaları hükümleri gereğince bütün taahhütleri yerine getireceği.»

AÇIKLAMA: Gerçekte bu şirket Türk kanunlarına göre kurulmamıştır. Burada her ne kadar Türk kanunları söz konusu ediliyorsa da, gerçekte bu kredi anlaşması ile kurulan şirket Türk kanunlarının ve Anayasasının da üstüne çıkarak yine bu anlaşmanın bölüm, madde ve fıkraları içerisinde acayip bir zümrütüanka-kuşu gibi zorla yaratılmaktadır. Türk kanunlarına göre, sermayesinin % 73'ü devlet tarafından verilen özel teşebbüsçü bir şirket kurulamaz. Sermayesinin % 51'i devlet tarafından konulan teşebbüsün adı **iktisadi kamu teşebbüsü** olur. Halbuki, kurulan bu şirket özel teşebbüsçü olup, Türk kanunlarına göre faaliyet göstermesi gerekirken kendisine Türk kanunlarının tanımış olduğu hakların dahî A.I.D'ye devredilmiş olduğunu veya onun onayından geçirilmesi şartının, anlaşmanın hemen her maddesinde yer almış olması, bunun bizim kanunlarımızla her hangi bir ilgisi olmadığını açıkça göstermektedir.

(B), (II) «Şirket sicil vesikasını, ortaklık anlaşmasının maddelerini, ikraz anlaşmanın kısım 301 (e) maddesine göre sağlanan malî plânı tadil etmiyecek, veya işletmesinin mahiyetinde esaslı bir değişiklik yapmıyacak, herhangi bir tabî müessese kurmayacak, başka bir şirket veya işletme ile birleşmiyecek, veya kaynaşmıyacak, yahut bir şirket veya işletmeyi iktisap etmeyecek; hâli hazırda iktisab edilmiş veya sonradan iktisab edilecek şirket mamelekinin tamamını veya önemli bir kısmını satmayacak, kiralamıyacak, fera etmiyecek veya sair suretle elden çıkarmıyacak veya Etibanka işletme hakkı veya benzeri ödemelerin yapılacağını gösteren anlaşmada önemli bir değişikliğe muvafakat etmiyecektir.»

HANGİ KANUN, HANGİ MEVZUAT?

AÇIKLAMA: A.I.D. muvafakat etmediği takdirde Türk Ticaret Kanununun pay sahiplerine tanıdığı haklar ve değişiklikler, pay sahiplerinin tümünün kararı ile dahi yapılamaz. Şirket, faaliyet sahasını ve iş konusunu değiştiremez, genişletemez, sahip olduğu veya kiraladığı gayrimenkul ve hakları satamaz, başkasına kiralıyamaz, devredemez. Etibank'la yapmış olduğu Royalite anlaşmasında tesbit edilen ücreti arttıracak veya bu hakkı geri verecek bir tasarrufta bulunamaz. Türk kanunlarının hissedarlara tanımış olduğu haklar, bu anlaşma ile A.I.D. tarafından ellerinden alınmıştır. İktisadî Devlet Teşebbüslerinde en çok tenkit edilen husus, devletin bu teşebbüslere sık sık müdahale ederek siyasî tercihlerini ekonomik tercihlere üstün tutması suretiyle onların çalışmalarını aksatmakta ve verimlerini baltalamakta olduklarıdır. Bütün sermayesi Türkler tarafından verilen ve bu sermayenin de % 73'ne devlet sahip iken, bu anlaşma devlete hiç bir müdahale hakkı tanımadığı halde, Amerikanın Türkiyedeki ajanı olan A.I.D.'nin bu şirketin her işine karıştırılması nasıl hoş görülüyor? Etibank'ın büyük hissedarı ve sahibi olduğu bu şirketin genel müdür ve diğer önemli vazifelilerinin maaş veya ücretlerinin Etibank'ın Genel Müdürünün aldığı maaşla karşılaştırılmasının ilgililer tarafından yapılmasını da rica ederiz.

Şirketin esas mukavelesine baktığımızda, 300 milyon TL. sermaye ile kurulan şirketin sermayesi ile ilgili 5 nci maddesi — «C grubu hisseler sınaî gelişme ile ilgili sermaye piyasasını destekleme fonundan istifade etmek suretiyle hisse taahhüt eden kurucuların bu taahhütleri, miktarını belirtmeleri maksadı ile ihdas edilmiştir» denilmektedir. Sermaye iştirâk tablosundan aldığımız rakamlar, devletçe ve devlete bağlı kuruluşlarca taahhüt edilen sermaye şöyledir:

Etibank	147.000.000
C Hissesi (devletçe ödenecek)	66.000.000
	213.000.000
Vakıflar Bankası B Grubu	12.000.000
Sermayenin % 73'ü	225.000.000 devletindir.

Yeni bir ikili anlaşma

Haydar TUNÇKANAT

Ortaklar tablosuna baktığımız zaman, devlet hissesinin beş oyla, özel sektörün de (hissesi % 27 dir) beş oyla temsil edildiği görülmektedir, bu da kanun ve mevzuata uymayan hususlardan biridir

BAĞIMSIZLIK VE MİLLİYETÇİLİK ANLAYIŞI

Halbuki, İktisadî Devlet Teşebbüslerinin iştiraklerini düzenleyen 440 sayılı kanunun 6'ncı maddesine göre, «Devlet veya teşekküllerin iştirak ettiği ortaklıklardaki kamu hissesinin % 50'nin üstüne çıkması hâlinde, şirket bu durumun hasıl olduğu takvim yılını takip eden 3 yıl için eski statüsü ile yönetilir. Kamu hissesi bu müddetin sonunda % 50'nin altına düşürülemediği takdirde ortaklık İktisadî Devlet Teşekkülü haline gelir» demektedir. Bu hüküm mevcut hisseler için olduğu gibi, yeni kurulacak devletin hissedar olduğu şırketler için de yürürlüktedir. O halde niçin kanuna aykırı bir şirketin kurulmasına hükümet karar vermiştir? Şu hususu da belirtelim ki, hissesinin % 73'ü devlet tarafından konulan bir şirket, bizim kanunlarımıza göre özel teşebbüs değil, iktisadî devlet teşebbüsü adını alır ve özel kanuna göre işlerini yürütür. Yoksa bu anlaşmada olduğu gibi Amerikan Hükümetinin Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D. nin kontrol, mürakabe, teftiş ve arzularına göre hareket etmez. Dışarıya göndermiş olduğumuz işçilerimizin her sene yurda kazandırdığı 100 milyon dolardan acaba senede 10 milyon dolar ayrılmak suretiyle Etibank gibi millî bir teşekkül parçalanmadan ve çok daha ucuza bu bakır projesi bağımsızlığımızdan ve millî çıkarlarımızdan fedakârlık etmeden gerçekleştirilemez miydi? Batman - İskenderun boru hattı, İzmitte kurulan Petro-Kimya tesisleri bu yoldaki millî çıkarlarımız gözeterek kurulan başarılı örneklerdir.

Bir kapitülâsyun niteliğindeki bu kredi anlaşması şayet bir başka hükümet tarafından SSCB ile yapılmış olsaydı, acaba o zaman Adalet Partisi bu anlaşmayı nasıl yorumlıyacaktı? Bunu merak ediyoruz. Bize göre bir yabancı müdahalesi, Rusya'dan veya Amerikadan gelsin, arasında hiç bir fark yoktur. Türkiye'nin çıkarları, bağımsızlığı, her şeyin üstünde tutulmalıdır. İçişlerimize yabancı müdahalesinde bir ulusa imtiyaz tanıyarak onun yaptıklarını hoş görmek, bizim bağımsızlık, hürriyet ve milliyetçilik anlayışımızla asla bağdaşamaz.

AMERİKA'NIN TÜRKİYEDEKİ AJANI: AID

Standart Hükümler Bölüm 1007 Teftişler :

«A.I.D.'nin yetkili temsilcileri, projeyi krediden finanse edilen bir cümle mal ve hizmetlerin kullanılışını ve proje ve krediye ilişkin defter, kayıt vesair belgelerini teftiş etme hakkını makul görebilecekleri her zaman için haiz olacaklardır. Bu kabil teftişleri kolaylaştırmak zımnında Hükümet A.I.D. ile işbirliğinde bulunacaktır. 23 Ağustos 1968 tarihli tadil anlaşmasında ise bu konu daha da açıklığa kavuşmuş bu anlaşmanın A. (XI) Şirket gerek projeye ve gerek devir anlaşmasına ilişkin defter ve kayıtları devamlı olarak tatbik edilegelen sıhhatli muhasebe, ilke ve teamüllerine uygun olarak muhafaza edecektir. Bu defter ve kayıtlar aşağıdaki hususları (onlarla sınırlandırılmış olmayan) göstermeye yeterli olacaktır.

(I) İşbu anlaşma uyarınca ita olunan ödeneklerle iktisab edilen mal ve hizmetlerin alımı ve kullanış şekli,

(II) İktisab edilen mal ve hizmetlerin müstakbel satıcılarının taleplerinin mahiyet ve şumulü,

III) İhaleyi kazanan teklif sahiplerine ihale yapılmasının ve siparişlerin verilmesinin müstenidatı,

(IV) Projenin gelişimi. Bu kabil defter ve kayıtlar sıhhatli murakabe standartlarına uygun olarak muntazam murakabe edilecek ve AID'ce süre ile yahut ikraz anlaşması uyarınca A.I.D. nin alacağı olan yapılacak son para itasından itibaren 5 yıl meblağların ödenmesi tarihine kadar hangisi daha erken ise muhafaza edilecektir.

(XII) Şirket, A.I.D.'nin yetkili temsilcilerinin projeyi, krediden finanse edilen bilcümle mal ve hizmetlerin kullanılışını ve şirketin projeye ve krediye ilişkin defter, kayıt vesair belgelerini, makul görülebilecek her zaman için teftiş etmelerini temin edecek. Şirket bu kabil teftişleri kolaylaştırmak zımnında A.I.D ile işbirliği edecek ve ikraz ile ilgili herhangi bir maksat için Şirketin Türkiyedeki emlâkini A.I.D. nin temsilcilerinin ziyaret etmelerine müsaade edecektir.»

(Devamı gelecek sayıda)

Bir tasarı üzerine

Mümtaz SOYSAL

«Anayasa Nizamını Koruma Tasarısı» denen metni bir türlü ciddiye alamıyorum. Tasarının çeşitli maddelerini temel ilkeler ve hukuk tekniği açısından incelemek yerine, bütün bu ayrıntıları bir yana itip gerideki asıl niyeti gün ışığına çıkarmak daha önemli görünüyor bana. Bu niyet de Türkiye'de faşist bir yönetimin kurulması.

Dış çevrelerin de kurnazca öğütleriyle hareket ettikleri açıkça bilinen iktidar sahiplerinin kendi açılarından son derece aptalca sayılabilecek böyle bir adımı atabileceklerini sanmıyorum. Uyanacak tepkilerin ve ancak bir süre ayakta tutabilecekleri faşist rejimin kendilerine neye mal olacağını herhalde kolaylıkla tahmin edebilirler. Faşizme doğru atılacak kesin bir adım, yaratacağı tepkilerle ve başlatacağı köklü bilinçlenme hareketiyle Türkiye için kesin bir sol dönüşümün başlangıç noktası da olabilir.

Onun için, son girişimin gerisinde çok daha akıllıca tertipler aramak gerek. Bunlar da şöyle olabilir.

1) Tasarının yaratacağı tepkileri ve karşılaşacağı engelleri, Anayasayı değiştirebilecek güçte bir çoğunluk kazanmanın gerekçesi olarak kullanmak; «görüyorsunuz bu Anayasa ile aşırı akımları ve ülkedeki huzursuzluğu önlemek bile mümkün değil» diyebilmek.

2) Türk kamuoyunu ve Türkiye'nin uyanık çevrelerini, yeniden, 1960 öncesinin kısır rejim ve özgürlük tartışmalarına sürükleyip, asıl tepki uyandırması gereken adımları rahatça atabilmek.

«Herkes özgürlükler şöyle kısıtlanabilir, böyle kısıtlanamaz» diye tartışırken, devlet elindeki kredi imkânlarının yeni bir burjuvazi yaratmak için kullanılması, komprador çevreleri memnun edecek montajcılığın sürdürülmesi ve Amerika'yla içli - dışlı yakınlığın saklı tutulması çok daha kolay olacaktır.

Ortada, dikkatle gözönünde tutulması gereken bir oyalama ve şaşırtma taktiği var. Türkiye'deki Amerikan personelinden sözde bin kişilik bir azaltmanın yapılması haberini de bu oyun çerçevesinde değerlendirmek gerekir.

Türkiye'deki uyanık çevrelere düşen, bu aldatmacalara kapılmaksızın, asıl vurulması gereken hedefleri gözden kaçırmamak ve vuruşları boş hedefler üzerinde israf etmemektir.

GENÇLİK

Çanakkale olaylarının günümüzdeki anlamı

Nusret SELEN

Çanakkale Zaferinin 54. yılı Çanakkale'de törenle kutlanmıştır. Bu törende bir konuşma yapan Millî Gençlik Teşkilâtı Genel Sekreteri Nusret Selen, Çanakale Zaferinin günümüzdeki anlamını belirtmiştir. Konuşmada şöyle denmektedir:

Türk Milletinin şerefli ve bağımsız yaşaması için emperyalistlere karşı amansız savaşan şehitlerimize, harp malûlü gazilerimize şükran duygularımızı sunuyor ve önlerinde saygı ile eğiliyoruz.

Sözlerime bir itirafla başlamak istiyorum. «Kimimiz öldük kimimiz nutuk söyledik» misali, binlerce kefensiz şehidin karşısında, duyan, düşünen, gördüğünü değerlendirebilen bir kimse için, rahat konuşmak çok zor.

Şurada yedi düvele meydan okudular, niçin canlarını çekinmeden verdiler? Zannederim ki, bu soruyu bugün kendine soran pek az. Çanakkale şehitlerini en iyi anlatan büyük şair Mehmet Akif'in «Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar» dediği kimlerdir? Bunları bilen de pek az.

Arkadaşlar, burada, canlarını çekinmeden verenler, tam bağımsız, ülkesinde yalnızca Türk Bayrağı'nın dalgalandığı bir vatan bırakmak için verdiler. Biz ölüyoruz ama, bizden sonrakiler insan gibi şahsiyetli, şerefli, gururlu, donanmasını başka bir donanmanın yolundan çeviremeyeceği bir vatan bırakmak için öldüler.

Arkadaşlar, memleketimizin manzarası şöyle özetlenebilir: Başta, Anayasamızın 110. maddesine uygun, Başkumandanı İzmirde değil, Ankara'da olan MİLLÎ ORDU'yu özlemekteyiz. Türk Ordusu dün olduğu gibi (27 Mayıs'ta olduğu gibi) bugün de halkının mutluluğu yolunda, eşsiz komutan Mustafa Kemal'in izindedir. O tarihte eşine rastlanmayan Millî Kurtuluş Savaşı'nın en yücesini vermiş ve bununla kalmayarak bütün mazlum ulusların yol göstericisi olarak tarihin ölümsüzler mabedinde gerçek ve şerefli yerini almıştır.

İşbaşında bulunan siyasî iktidar, kendisine oy veren halktan kopmuş, bir avuç çıkarcı ve işbirlikçinin memleketi yağma etmesine, soymasına göz yummaktadır. Böylesine sorumsuz yöneticilerin bulunduğu ülkemizde mevcut yasalar tatbik edilmemekte, doğal yasalar işlemektedir. Türk Halkı kötü kaderini yenmelidir.

Demokrasi düzeninde fikirler seviyeli bir şekilde, efendice tartışılır ve kamu oyu potasında yoğurulur. Fikre karşı sopayla çıkmaya tahrik etmek acizliğin ifadesidir. Tarihte hiç bir zaman kaba kuvvet fikre galebe çalamamıştır ve çalamayacaktır. Kimsenin, bu ülkenin insanlarını birbirlerine kırdırtmaya, vuruşturmaya hakkı yoktur. Türk Halkı bir bütündür. Onu iki kampa ayırıp vuruşturmak yabancı emellere hizmet demektir. Bunun hesabı Mahkeme-i Kübra'ya kalmayacak, bu dünyada TÜRK HALKI bir gün mutlaka soracaktır. Halkımız sokaklarına meydanlarına zafer şarkılarıyla dolacak, işte o zaman mavi sularında yabancı savaş gemileri dolaşmayacak, jet uçaklarının gazları semalarımızı kirletmeyecek ve yabancı işbirlikçiler ülkemizi tıpkı Vahdettin gibi terkedeceklerdir.

Biz, Devrimci Milliyetçi yani Atatürk'çü Türk Gençliğinin tek ve gerçek temsilcisi olarak deriz ki:

Trakya'yı Yunanlılaar, Güney illerimizi Fransız ve İngilizlere, Doğuyu Ermenilere veren saltanat idaresiyle, madenlerimizi Amerikalılara, İngilizlere, Kıbrısı Yunanlılara peşkeş çeken bugünkü siyasî iktidarların ne farkı vardır.

Birinci dünya savaşından sonra Ordumuzu terhis eden, yalnızca asayiş için jandarma kuvvetleri saklayan saltanat düşkünleri ile, bugün Ordumuzun kumandasını NATO'ya bırakan, bütün ikmal kaynaklarını Amerika'ya bağlayan, asayiş için toplum polisi besleyen günün iktidar düşkünlerinin ne farkı vardır.

Millî kaynaklarımızı komisyonları pahasına yabancılara peşkeş çekerlen mi milliyetçi, yoksa ülkenin nimetlerini, alınyazısını bu topraklara bağlayan insanlarım kullansın diyenler mi milliyetçi? Her ne pahasına olursa olsun bu sorunları çözmek zorundayız. Eğer bu ülkeyi vatan seçtiysek, eğer ayyıldızlı bayrağımız altında bağımsız yaşamak istiyorsak, bir an önce kesin sonucu tayin etmemiz gerekiyor. Bu işte herkese kaçınılmaz görevler düşmektedir. Bugün görevden kaçmakla, vatana ihanet etmenin pek farkı kalmamıştır.

İşte arkadaşlar, bu manzara, tek dişi kalmış canavarın ülkeyi yeniden istilâ etmesidir. Dün kapüyülâsyonlar vardı, bugün petrol ve maden kanunu var. Dün Duyun-u Umumiye vardı, bugün Konsorsiyum var. Borçlar idaresinin biri Farsça, diğeri Fransızca adı.

Bu neden böyle oldu? Çanakkalenin muzaffer kumandanı ve yeni Türkiyenin kurucusu M. K. Atatürk'ün yolundan gitmedik te, onun için. Ne diyordu Atatürk? Askerî zaferlerle mağrur olmayalım. Askerî zaferleri iktisadî zaferler tamamlayamazsa, askerî zaferler kalıcı olamazlar. Nitekim öyle olmuştur. İşte burada şehit düşenler üniformalı gâvuru kovdular, fakat biz kravatlı gâvuru evimize davet ettik. Hem de bunca akan kanın üzerine. Şimdi sizlere soruyorum? Burda şehit düşenler akıttıkları kanlarını bize helâl ederler mi? Etmezler arkadaşlar. Biz onların özlediği Türkiye'yi kuramazsak iki elleri yakamızdadır.

Yeni Millî Kurtuluş Savaşının birer eri neferiyiz. Dün Çanakkale'de Conkbayırı'nda Mustafa Kemal, Güney Cephesinde Vehip Paşa, Sahil Bataryalarında Cevat Paşa ne ise, bugünün gençliği odur.

Amerikan emperyalizmine karşı yaptığımız mücadele, Rusya'yı tercih demek değildir. TÜRK GENÇLİĞİ Büyük ATATÜRK'ten aldığı emirle mutlaka galip çıkacak, millî devletini kuracak, TÜRK HALKI'yla birlikte bu bozuk düzeni değiştirecektir.

sosyalist literatürde terimler ve kavramlar

Diyalektiğin kanunları 10

İster baş çelişki olsun, ister ikincil çelişkiler olsun bir çelişkinin karşıt yönleri de birbirine eşit değillerdir. Zaten bu karşıt yönler kesin olarak eşdeğer olsalardı, aynı ağırlığı taşırlardı, hiçbir mücadele, hiçbir hareket meydana gelmezdi, denge olurdu. Bu karşıt yönlerin gelişmeleri eşit değildir. İki yönden biri, birinci yöndür, başta gelen, üstün olan yöndür, öteki ikincildir. Her zaman, her çelişkide, hafifçe bile olsa, bir yön ötekine üstün gelir.

Nasıl baş ve ikincil çelişkiler yer değiştirebiliyorlarsa, bir çelişkinin baş ve ikincil yönleri de karşılıklı olarak yer değiştirebilirler. Daha önce de belirttiğimiz gibi, örneğin suyun katı halinde, yani su buz durumundayken, su çelişkisinin iki karşıt yönünden birini teşkil eden moleküller arasındaki bitişme güçleri çelişkinin üstün yönü halindedir; tersine, suyun su buharı yani gaz halinde ise dağılma güçleri başta gelen yöndür, bitiş me güçleri ise ikinci yön durumuna geçmişlerdir.

Örneğin, emperyalizm bir bağımsız ülkeye el attığı zaman emperyalizmle bizzat o ülke arasında bir çelişki meydana gelir. Ülke bağımsız durumdan bağımlı duruma geçerken emperyalizm ile sömürge halkı arasındaki çelişkinin hakim yönü emperyalizmdir, emperyalizm sömürge halkına üstün gelir ve onu ezer. Ama bu hal her zaman için böyle olmayacaktır, değişecektir. Bir süre sonra, bugün bağımlı olan eski ülke yarın yeni bağımsız ülke haline geçecektir. Çelişkinin öteki yönü üstün gelecektir.

Daha önce ülke bağımlı hale gelirken, o andaki tarihî süreci içinde baş çelişki durumunda olan çelişkisi bağımlılığa geçişin başlangıcında henüz ikincil çelişki olan emperyalizm - sömürge halkı çelişkisi tarafından ikinci plâna itilmiştir. Bu çelişkinin çözümlenmesinden sonra başka bir çelişki ya da yeniden daha önceki baş çelişki, baş çelişki olur.

Bildiğimiz gibi, çelişki, bir eski içinde yeninin gelişmesi ve eskiye üstün gelmesi biçiminde evrim gösterir. Yeni yön eski yöne egemen duruma geçince eskinin sürece verdiği kendi niteliği yerine de yeninin niteliği geçer. Feodaliteden kapitalizme geçişte önce çelişkinin feodal yanı üstün durumdadır ve toplumun düzeni feodal niteliktedir henüz. Çelişkinin kapitalist yani burjuva yanı üstün duruma geçti mi artık topluma kendi damgasını vurur, toplum yeninin niteliğine bürünür.

İşte çelişkinin her iki yönünün birbirine karşı durumları kökten değiştiği, yani çelişkinin ikincil yönü tam üstün yön, baş yönü ise ikincil yön durumuna geçtiği zaman nitelik değişikliği meydana geliyor.

O halde çelişkinin hareketini belirliyen bu baş yönü, temel yönü iyice belirtmek, saptamak çok önemlidir. İşte baş çelişkinin baş yönü doğru olarak saptamak diyalektik analizin kesin uygulama noktasıdır.

Ortadoğu petrolü bunalım ve ulaşım sorunları

Orta Doğuda petrol üretiminin artması ile birlikte, ticarî deniz ulaşımının uynadığı rol de artıyor ve petrolün dünya ekonomisindeki önemi de büyüyor. II. Dünya Savaşından önce dünyada çıkarılan petrolün her 10 tonundan sadece 3.8'i deniz tankerlerine yüklenirken bugün, kıyı yüklemesini göz önüne alırsak bu miktar, 6-8 tondur. Orta Doğu, Afrika, Venezuella ve Endonezya gibi büyük petrol üretim bölgeleri için gerçekten gemi ulaşımı, petrolü tüketiciye teslim etmenin biricik yoludur.

1965 te, Birleşmiş Milletlerin rakamlarına göre, yüklenilen sıvı malların toplam hacmi —ki petrol ve petrol türevleri bunların % 99'unu teşkil eder— 880 milyon ton, ya da 1937 rakamının 8.5 katı idi. Şimdi ise, gemiler diğer malların toplamından fazla petrol taşıyorlar.

Mal taşıma trafiğinin geleneksel yapısı şiddetle değişmiştir. II. Dünya Savaşından önce ve savaş sonrasının ilk yıllarında, dünyanın başlıca petrol donatıcısı ve dünya petrol üretiminin % 80'ini ve kapitalist ülkelerdeki üretimin % 90 ını sağlayan, Batı Yarım Küresi (Birleşik Devletler ve Venezuella) idi. Petrol oradan Batı Avrupa'ya ve az miktarlarda da Japonya'ya gemilerle taşınırdı. Orta Doğu ülkeleri II. Dünya Savaşından önce 5 milyon ton petrol ihraç ederlerdi, Afrika ise hiç üretmezdi.

1940 ların sonunda Birleşik Devletler aslında petrol ihracatını kesti ve büyük bir petrol ithalâtçısı haline geldi. Öbür yandan da Orta Doğunun petrol üretimi ve ihracatı hızla arttı. 1950'lerin sonu ile 1960'ların başlarında petrol endüstrisinde önemli iki gelişme oldu: Kuzey Afrika ve Nijerya'da geniş petrol rezervlerinin bulunması ve Japonya, Avustralya ve öbür ülkelerde petrol isteğinin artması. Bütün bunlar Orta Doğu ve Kuzey Afrikayı dünyanın başlıca petrol ihracatçıları durumuna getirdi ve petrolün gemi ile taşınması sorunu da buna uyan değişikliklerin nedeni oldu.

Son yıllarda emperyalist ülkeler ve petrol tekelleri ekonomik ve stratejik nedenlerden dolayı rafinerileri, tüketim bölgelerinin yakınlarında kurmaktadırlar. Taşıma trafiğinin ana rotalarını bu da etkileyip değiştirmiştir. Bu gün gemi yükünün büyük bir bölümünü (% 75'ten fazlasını) ham petrol teşkil ediyor.

1966 daki başlıca Deniz Rotaları ile Taşınan Petrol (Milyon ton olarak)

Petrol Üreten Bölge	Toplam	Tüketim Bölgesi		
		Batı Avrupa	A.B.D.	Japonya
İran Körfezi	364	160	13	85
Orta Doğu	65	58	3	—
Kuzey Afrika	108	103	3	—
Karaipler	165	42	86	2
Diğerleri	120	60	8	16
Toplam	822	423	113	103

1966 da bütün petrol yüklemelerinin yarısından çoğu Batı Avrupaya yapılmıştır. Büyük kısım —160 milyon tonu— Pers Körfezinden Afrikayı dolaşarak gönderilmişti. Yaklaşık olarak 60 milyon tonu, iki trans— Arap boru hattı ile gönderilen Orta Doğu limanlarından yüklenmişti. Toplâm yüklemelerde Kuzey Afrikanın payı, % 24.4'e çıkmış, Karaip bölgesinin ise ancak % 10'a kadar yükselebilmiştir.

1966 da Başta Gelen Batılı Ülkelere Ham Petrol Yüklemeleri (Milyon Ton olarak)

Tüketici Ülkeler	Toplam	Petrol Üretim Bölgeleri					
		Orta Doğu		Afrika		Karaip	
		Miktar	Yüzde	Miktar	Yüzde	Miktar	Yüzde
İngiltere	71,5	41.9	58.5	18.8	26.3	8.4	11.2
İtalya	76.1	57.2	74.0	9.7	12.5	0.9	1.2
Fed. Alman Cumhuriyeti	67.7	26.3	39.0	34.5	51.0	3.6	5.3
Fransa	62.8	30.5	48.5	28.2	45.0	2.4	3.8
Hollanda	29.6	22.0	74.0	6.1	20.6	1.5	5.7
Belçika	16.9	11.9	70.5	3.6	21.3	1.4	8.3
Toplam	324.6	189.8	364.5	100.9	176.7	18.2	35.5

Tankerlerle petrol ulaşımı, özellikle kendi petrolü bulunmayan ve şimdi 2 nci petrol ithalâtçısı haline gelen Japonya için önemlidir. 1966 da, bir önceki yıldan % 146 dan fazla olmak üzere 103 milyon ton ithal etmiş, bunun da % 83'ü Orta Doğudan gelmiştir.

Tükettiği petrolün % 80'ini üreten A.B.D., hâlâ dışarıdan getirilen petrol hacmi bakımından dünyada birinci olmakla birlikte, deniz ulaşımına daha az bağlıdır. 1966 da A.B.D. en çoğu (% 76'ı) Venezuella ve diğer Karaip ülkelerinden olmak üzere 113 milyon ton ithal etmişti. A.B.D. petrol ithalâtının Orta Doğuya düşen payı önemsiz olmakla birlikte (% 14) bu, Akdenizde, Pasifik, Uzak Doğudaki Amerikan askerî üs ve depolarının ve Vietnamdaki tırmanma savaşının büyük stratejik stoku olarak kalmaktadır.

Petrol tüketiminin büyük hızla artması, ve deniz ulaşımı, dünya tanker filosunun hızla gelişmesine sebep olmuştur. Son 10 yılda tonaj bakımından iki buçuk misli artmış olup 1967 başlarında 100 milyon tona ulaşmıştır. Geçen yıllardaki karakteristik gelişmelerden biri de gemilerin ortalama cesametlerindeki hızlı büyüme ve süper tankerlerin ortaya çıkmasıdır. Bunun sebebi, sadece petrol yük hacminin hızla artması olmayıp işletme ve sermaye masraflarını (yükün tonu başına) iyice azalmak isteğidir. Üstelik emperyalist devletler ve tekelleri bu şekilde Orta Doğu petrolünü Süveyş Kanalının açık olup olmamasına daha az bağlı kılmayı istiyorlar.

1 Ocak 1967 de 50.000 tondan fazla olan yaklaşık olarak 500 tanker vardı. (Bunların toplam tonları aşağı yukarı % 40'ı buluyor). Bunlardan 36'sı, 100.000 tondan büyüktür. Japon **İdimitsu Maru**, 209.000 tondur. 30 Nisan 1967 de 100.000 tondan büyük 179 tanker ısmarlanmış ve hemen hemen ortaya çıkmıştı. Bunlardan 44'ü 200.000 tondan, 10'u da 300.000 tondan büyüktü. Japon ulaştırma bakanlığı 500.000 tonluk tankerler için sipariş alınabileceğini açıklamıştır. 6 Temmuz 1967 de bu kabil gemilerin yapılabileceği bir tersanenin plânlarını onaylamıştı. Tuveside'da İngiliz Gemi Yapımcıları Birliği, 1 milyon tonluk tankerleri yapmanın mümkün olduğunu bildirmiştir. Sonuç olarak derin su limanlarının ve kanalların yapımı ve yeniden yapımı hızlanıyor.

Orta Doğu petrolü ile Batı Avrupa ve Kuzey Amerikadaki tüketicileri arasındaki kestirme yol olan Süveyş Kanalının yeniden yapımında son yıllarda Birleşik Arap Cumhuriyeti Hükümeti tarafından büyük bir çalışma yapılmış, Kanalın millileştirilmesinden ve Batı ülkelerinin uzmanlarını geri çekmesinden sonra ekonomik boykot ve sabotaja rağmen sosyalist ve diğer dost ülkelerin yardımlarını gören B.A.C. ulaşımı yeniden başarmakla kalmamış, ayni zamanda Kanalı oldukça genişletmiş ve derinleştirmiş, bu şekilde petrol yükünün taşınmasını % 250 arttırmıştır. Süveyş Kanalının yeniden yapımında 3 üncü aşama 1967 Ocağında başlamıştı. Bunun sonunda Kanalın genişliği 80 metreden 100 metreye çıkacak, derinliği de 2 metre fazlalaşacaktır.

İsrailli aşırıların saldırısı, Kanalı yeniden felce uğratmıştı. Şimdi Kanalda kalmış olan başka başka ülkelere ait 14 gemi vardır. Savaşı çıkaran ve Süveyş Kanalı bölgesine giren İsrailli saldırganlar, Kanalı derinleştirmekte ve genişletmekte olan tarak gemilerini batırmışlar ve bazı tesisleri de tahrip etmişlerdi.

Orta Doğu bunalımının başlamasından bu yana Batı Avrupalı ve Amerikalı basın, Arap petrolünün Batı Ülkeleri için önemini ve Süveyş Kanalının rolünü, büyük tonajda tankerlerin petrolü Afrikayı dolaşarak nakletmelerinin daha ucuz olduğunu iddia ederek, küçük göstermeye çalışıyorlar. Oysa durum, gerçekte böyle olmaktan uzaktır .Çünkü Orta Doğu ve Kuzey Afrika, kapitalist ülkelerde tüketilen petrolün % 62'inden fazlasını sağlamaktadır. Üstelik, Arap petrolünün maliyeti en düşüktür. Örneğin Kuveyt'te maliyet ancak varil başına 0.0626 dolar iken, Venezuellada bir varil petrolü üretmek için 0.51 dolar, Endonezyada 0.82 dolar ve Kuzey Afrikada ise 1.31 dolar, sarfetmek gerektir. İngiltere durumunda ise, Orta Doğunun petrolü yerine başka petrol kullanılması, 700 milyon dolarlık bir ilâve masrafa mal olacaktır.

Ayni şey Süveyş Kanalı için söylenebilir. 1966 da Kanal dünyanın toplam petrol yük hacminin % 20'sini sağlarken, Afrikayı dolaşan gemiler % 2'ini sağlamaktaydı. Şimdi Kanal, 70 bin tonluk gemilerin geçmesine uygundur. Tamamen modernleştirildiği zaman, 175-200.000 tonluk süper tankerler de geçebileceklerdir ki, bu da Kanalın dünya trafiğindeki rolünü daha da arttıracaktır.

Özetlenirse, Orta Doğu ve Kuzey Afrika daha bir süre dünyada başta gelen petrol ihracatçısı bölgeler olarak kalacaklardır. Deniz rotalarında da önemli değişiklikler olamayacaktır.

Batı Almanya'nın gerçek yüzü

D. N. PRITT

1968 yılında yapılan mahallî seçimlerde bir çok adayların ortak listeyle çıkması, partilerin ne denli birbirlerine yakın olduğunu gözler önüne sermiştir. Ortak listelerin bir çoğunda Milliyetçi Demokrat ile Hristiyan Demokrat adaylar, diğerlerinde de Milliyetçi Demokrat, Hristiyan Demokrat ile Sosyal Demokrat adaylar birarada gözükmekteydiler.

Geçtiğimiz yılın Kasım ayında Avrupa'da baş gösteren mâli bunalım ve bunun sonucu olarak Batı Almanya, Fransa ve İngiltere arasındaki kesin çelişkilerin ortaya çıkması, bizi bir kez daha Batı Almanya'nın bugünkü durumunu gözden geçirmiye zorlamaktadır. Soğuk harbin ve kapitalizmin hizmetinde olan tüm yayın ve kitle haberleşme organlarının uzun bir süreden beri ısrarla yaymaya çalıştıkları iddia, Batı Almanya'nın savaştan sonra yepyeni ve barışsever bir ülke hâline geldiğidir.

Kasım ayı bunalımında Batı Almanya'nın oynadığı rolü gözden geçirecek olursak, bu ülkenin Batı Avrupa'da askerî, iktisadî, hattâ siyasî bakımdan en güçlü ülke durumunda olduğunu ve bunalımın kendi lehine, Fransa ile İngiltere'nin ise aleyhine sonuçlandığını görürüz. Sırtını büyük tekellere dayayan Batı Alman basını zafer çığlıkları içinde Almanya'yı «artık Avrupanın 1 numaralı ülkesi» olarak ilân etmektedir.

Bununla birlikte, Batı Almanya'nın egemen sınıf ve hükûmetini daha geniş bir çerçeve içinde ele almak gerekir. Birinci Dünya Savaşından sonra devrilen Alman İmparatorluğunun, ondan sonra gelip 1919'dan 1933'e kadar ayakta duran Weimar Hükûmetinin, sonra da 1933'te işçi sınıfını ezmek ve İkinci Dünya Savaşını hazırlamak amacıyla işbaşına geçen Hitler Almanya'sının egemen sınıfı neyse, bugünkü Batı Almanya'nın egemen sınıfı da odur. 1949'da ABD, İngiltere ve Fransa tarafından kurulan Batı Alman devleti, yine aynı egemen sınıfın denetimi altına girdi. Bu sınıf, geçmişten ders almamış ne kadar Nazi varsa, hepsini hükûmetin belli başlı kademelerine yerleştirip, kamu hizmetleri, polis ve adalet teşkilâtları ile daha sonra kurulan silâhlı kuvvetleri eline geçirdi. Egemen sınıfın yeniden güç kazanması ve Batı Almanya'nın dünya ölçüsünde güç sahibi olmasını; yarım yüzyıldan kısa bir süre içinde iki kez tekrarlanan ve başta İngiltere olmak üzere kapitalizmin kudurganlığına tutulmuş batılı devletlerce sahneye konan beş perdelik epik bir trajedyaya benzetebiliriz: Dünya Savaşı'nda yenilgiye uğraması:

KİESİNGER Silâhlı saldırıya hazırlanıyor

Perde II. Savaşı kazanan emperyalist devletlerin haykırışı: «Biz seni yendik ve sen artık hiç bir zaman bize karşı savaşacak kadar güçlenemiyeceksin ve biz senin bütün pazarlarına sahip çıkacağız.»

Perde III. Gâlip emperyalist devletler biraz düşündükten sonra fısıldamaya başlarlar: «Sosyalizm denilen korkunç bir canavar çıktı ortaya. Onu ezmek için senin bize kiralık kaatil olarak büyük faydan dokunabilir. Öyleyse kalk ayağa, yeniden silâhlan ve bitmez tükenmez emellerini gerçekleştirmeye çalış.»

Perde IV. Almanya'nın egemen sınıfı bu sözleri fırsat bilip yeniden silâhlanır, ülkede faşizmi kurar ve;

Perde V. Savaş ilân eder. Savaş, başlangıçta Sovyetler Birliğine karşı değil, Almanya'da yeni bir savaşı isteyecek kadar güçlenmiş egemen sınıfı yaratan devletlere karşıdır.

1946 yılında birinci ve ikinci perdeler, hemen hemen aynı biçimde ve aynı oyuncular tarafından tekrarlanır. 1949 yılında üçüncü perdenin de tekrarlandığını görüyoruz, fakat bu kez sahede Almanya'nın tümü yoktur; Doğu Almanya oyunculara karşı dokunulmazlık kazanmıştır. Daha henüz tekrarlanmamış olan beşinci perdeyi oynatmamak ise bütün ilerici güçlerin görevidir.

Batı Almaya'nın bugün sık sık sözü edilen «ekonomik mucizesi» aslında büyük çapta Amerikan yatırımlarına, yoğun bir silah sanayiine ve yüksek vergilere dayanmaktadır. Bu tür bir kalkınma yöntemi, halk kitlelerine verdiğinden çok daha fazlasını aldığı için, son yıllarda egemen sınıflara ve hükûmete karşı duyulan hoşnutsuzluğun artması önlenememiştir.

Batı Almanaya'nın politik durumuna göz atacak olursak, sermayeci sınıfların hizmetinde iki büyük siyasî partinin (Hristiyan Demokratlar ile Sosyal Demokratlar) ın kurduğu koalisyon hükûmetinin işbaşında olduğunu görürüz. Komünist Partisi yasaklanmış olduğundan, parlamentoda gerçek bir muhalefet yoktur. Savaşçı politik eğilimler taşıyan koalisyon hükûmeti, geçtiğimiz yıl, içerde ortaya çıkacak herhangi bir muhalefet hareketini sindirmek için ve kendisine her an ülkede baskı düzenini kurma yetkisi verecek olan bir kanunu, anayasayı değiştirmek suretiyle meclisten geçirmiştir. Bu kanun, 1933 yılında çıkarılan ve Hitler diktatoryasına meşruluk kazandıran «Yetki Kanunu» nun hemen hemen aynısıdır.

Nobel ödülünü kazanan Batı Almanyalı Max Bonn, bu konuda şöyle yazıyor:

«Bence, Olağanüstü Durumlar Kanunu, Federal Alman Cumhuriyeti için son derece olumsuz, yıkıcı ve tehlikeli bir nitelik taşımaktadır... Politik bakımdan, bu kanunun, kitleleri askerî bir diktatörlüğe ve savaşa hazırlamaktan başka hiç bir amacı yoktur.... Olağanüstü Durumlar Kanunu, henüz zayıf ve sağlam olmayan Batı Alman demokrasisini yıkıma uğratabilir. Gerek Almanya'nın gerekse tüm insanlığın geleceği bakımından, bu kanunun savunulacak hiç bir yanı yoktur.»

yeni kitaplar

N. Yılmaz

Kapitalist toplum

Y. Zubritski, V. Kerov, Mitropolski'den Sevim Belli çevirisi. Sol Yayınları. Eserde kapitalizm, başlangıcından İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar tarihî süreç içinde ve herkesin anlayacağı bir dille incelenmiş, ayrıca kapitalist üretim biçiminin temel nitelikleri ortaya konulmuş. Böylece, aynı yazarların daha önce yayımlanmış olan İlkel Toplum, Köleci Toplum, Feodal Toplum isimli eserinden sonra sosyalist topluma kadar bütün insan toplumunun tarihî maddecilik açısından incelenmesi tamamlanmış oluyor.

En güzel dünya

Jean Baby'den Müntekim Öçmen çevirisi. Anadolu Yayınları. Ünlü bir marksist olan yazar, eserin «giriş» bölümünde: «Biz, özellikle gençleri ve kadınları kurban eden zorlama ve baskıların, yeni bir dünyada, bütün insan ilişkilerinden nasıl silinip atılabileceğini arayıp bulmayı deneyeceğiz, marksist çözümleme metodundan şaşmadan.» demektedir. Bu arada konunun iyi anlaşılabilmesi için, toplum yapısı, devlet, ahlâk ve özgürlük gibi sorunlar genel çizgileriyle yine marksist açıdan ortaya konulmuş.

Fırtına

İlya Ehrenburg'dan Aydın Emeç çevirisi. Sosyal Yayınlar. Büyük yazar bu romanında İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransa ve Sovyetler Birliği'nde geçen olaylar arasında yalnız Rus insanının değil, aynı zamanda Alman ve Fransız insanının da tutumunu da gözler önüne seriyor. Yazar: «Fırtına romanında bir plân, bir konu vardı. Şimdi o ayları hatırladığımda boğazıma birşeyler düğümleniyor» demektedir. Daha önce birinci cildi yayınlanmış olan roman üç ciltte tamamlanmış olacak.

VON THADDEN
Hitlerin
halefi

Koalisyon hükûmetinin ileri gelenleri tarafından resmen açıklandığına göre, Batı Alman politikasının iki ana hedefi vardır. Bunların birincisi - ki, ancak savaş yoluyla gerçekleştirilebilir - Nazi Almanya'sının sınırları içinde bulunan Doğu Almanya, Polonya'nın büyük bir kısmı ve Sovyetler Birliğine ait bazı bölgelerin geri alınmasıdır. (Bu toprak talepleri; Avusturya, Çekoslovakya'nın bazı bölgeleri ve hattâ Alsace-Lorraine kesimine kadar uzanmaktadır.) İkinci ana hedef ise, Doğu Almanya'nın geri alınmasının bir savaş sorunu olmadığına, fakat Almanya'nın kendi iç sorunu olduğuna gerekçe hazırlamak için, Batı Almanya'dan başka bir Alman devletinin bulunmadığını, bütün Alman halkını temsil etme ve yönetme yetkisinin yalnızca Batı Almanya'ya ait olduğunu, ve Batı Almanyayla diplomatik ilişki kurmak isteyen bütün devletlerin Doğu Almanya'yı tanımamalarını kabul ettirmektir. Nitekim Başbakan Kiesinger 13 Şubat 1966 da yaptığı konuşmada şöyle demekteydi :

«Bu hükûmet; serbest, kanunî ve demokratik yolla seçilmiş tek Alman hükûmeti olduğundan, bütün Alman halkını temsil etme yetkisine sahiptir.»

Böyle bir politikanın doğuracağı sonuçlar gerçekten korkunçtur. Bu politikada şimdiye kadar büyük başarılar kaydedilmemişse de, Batı Al man hükûmeti tutumunda ısrar etmekte ve batılı devletler de buna göz yummaktadır.

20 Haziran 1952 de «ihtiyar kurt» diye anılan eski başbakan Adenauer, Rheinische Merkur gazetesinde şöyle yazmaktaydı :

«Elbe ve Werra nehirlerinin doğusunda bulunan bütün topraklar Almanyanın bölünmez parçalarıdır.* Görevimiz bu toprakları birleştirmek değil, kurtarmaktır. Artık «birleştirmek» sözcüğü gereksizdir. Bundan sonra, «birleştirmek» yerine «kurtarmak» diyeceğiz.»

Yukarıdakı «kurtarmak» sözcüğünün «zorla ele geçirmek» ten başka ne anlamı olabilir?

Ve 3 Mart 1967 de Kıesinger şunları söyliyecektir :

«Oder-Neisse Hattı konusunda hiç bir zaman tâviz vermeyeceğiz.»

Halbuki Oder-Neisse Hattı'nın coğrafi olarak Batı Almanya'ya hiç bir yakınlığı yoktur. Bu hat Doğu Almanya ile Polonya arasında resmen kabul edilmiş olan sınırı teşkil etmektedir. Fakat Batı Almanya, bu hattın doğu ve batısında bulunan Doğu Almanya ile Batı Polonya'yı kendi topraklarının bir parçası olarak görmekte ve saldırgan politikasının bir sonucu olarak, bu hattın iki ülke arasında sınır teşkil ettiğini kabule yanaşmamaktadır.

Sosyal Demokratların lideri ve Dışişleri Bakanı Willy Brandt Brandt ise, altı ay sonra verdiği bir demeçte, Oder-Neisse Hattı'nın «hiçbir s u r e t t e pazarlık konusu olamıyacağını» ileri sürecektir. Ve bir ay sonra Kiesinger; hükûmetinin hâlihazırdaki durumun kabul edilmesini isteyenlere kulak asmıyacağını söyliyecek ve 1937 deki sınırları gösteren bir haritayı kongre üyelerinin önüne sererek. «Almanya için her türlü tehlikeyi göze almaya hazırız» diyecektir.

Ve yine Kiesinger, 22 Mayıs 1967 de Hristiyan Demokrat Partisinin kongresinde şöyle konuşacaktır :

«Bugün Avrupa'nın hâlihazırdaki durumunu kabul ettiğimiz takdirde, kayıtsız-şartsız teslimiyeti kabul etmiş oluruz. Böyle bir adımı atmaya, hiç kimse bizi zorlayamaz.»

Halbuki Avrupa'nın bugünkü sınırları İkinci Dünya Savaşı sonunda tespit edilmiştir. Batı Almanya'nın bu sınırları kabul etmemesi, ancak «öç alma politikası» olarak nitelendirilebilir.

Batı Almanya'nın bütün Alman halkını tek başına temsil etme iddiası, Hristiyan Demokrat Partisinin organı olan Berliner Politik gazetesinin Şubat 1967 sayısında şu şekilde açıklanmaktaydı :

«Yürütmekte olduğumuz «Bütün Almanya Politikası» bir iç sorun olduğundan ötürü, Doğu Alman hükûmetini tanımamız imkânsızdır.»

Bu sözlerin anlamı şudur : Doğu Almanya'yı zorla da olsa ergeç geri alacağımız ve bu sorunu bir iç politika sorunu olarak gördüğümüz için, Doğu Almanya diye bir devletin varlığını kabul edemeyiz.

Bu görüşü, 31 Ocak 1961 de Meclis Başkan Yardımcısı Thomas Dehler, Frankfurter Zeitung gazetesinde daha açık bir şekilde dile getiriyordu :

«Almanya'nın zor kullanarak birleştirilmesi, imkân dışı değildir. Siyasî hukukta kabul edilen genel bir kurala göre, meşrû olmayan bir hükûmetin zorla devrilmesi, hem meşrû hem de gereklidir. Bu bakımdan Doğu Alman hükûmetini devirmek için alınacak bütün tedbirler, hukuka aykırı olamaz.»

19 Ocak 1968 de Batı Berlin'de yaptığı konuşmada, Kiesinger, yukarıdaki sözleri aynen onaylıyordu :

«Federal Alman Cumhuriyetinin gayrı meşrû bir devleti tanıması imkânsızdır. İçimizdeki çıbanı yoketmek için gerekli bütün müdahale şekillerine başvurmak zorundayız. Bu bizim kesin hedefimizdir ve bu hedefe ulaşana kadar elimizden geleni yapmaya hazırız.»

Aynı ifadeler Willy Brandt'ın konuşmalarında da görülmektedir. 14 Mayıs 1967 de Tokyo'da yaptığı bir konuşmada, Brandt, B. Almanyanın stratejik hedefinin Doğu Alman hükûmetini yıkmak olduğunu, yani Doğu Almanya'daki düzenin sosyalizmden kapitalizme dönüşmesi gerektiğini, bunun ise ancak Doğu Almanya'yı zorla işgal etmek suretiyle gerçekleşebileceğini söylüyordu.

Batı Alman hükûmeti, Doğu Almanya'ya karşı silâhlı müdahalede bulunmayacağı hakkında garanti vermeyi ısrarla reddetmektedir. 29 Haziran 1967 de televizyonda konuşan Kiesinger'e şu soru yöneltiliyordu : «Karşılıklı silâhlı müdahalede bulunmama konusunda Doğu Alman hükûmetiyle görüşmeyi kabul edecek misiniz?»

Kiesinger'in cevabı : «Karşılıklı silâhlı müdahalede bulunmama konusunu biz ancak tanıdığımız devletlerle görüşürüz.»

Bu cevabı yeterli bulmayan muhabir, sormaya devam etti : «Peki, Doğu Alman hükûmeti Başkanı Ulbricht'in bu konuda size yaptığı teklife nasıl karşılık vermeyi düşünüyorsunuz?»

Kiesinger : «Bu teklifi kesinlikle reddetmekteyim!»

Son olarak belirtilmesi gereken diğer bir husus, Batı Almanya'da yeni kurulan faşist eğilimli Milliyetçi Demokrat Partisidir. Bu parti genel seçimlerde küçümsenmeyecek ölçüde başarı kazanmış olup, gelecek seçimlerde 40-50 koltuk kazanma çabasındadır. İçte ve dışta dikkatleri üzerine çeken ve kanımızca dünya barışını tehlikeye sokabilecek bu partiyi, Batı Almanya'nın bugünkü siyasal ortamında doğal karşılamak gerekir. Milliyetçi Demokrat Partisi, aslında koalisyon hükûmetindeki partilerin söylediklerini daha yüksek sesle söylemekten başka bir şey lar ve Sosyal Demoküratların politikası ile Milliyetçi Demokratların politikası arasında pek az yapmıyor. Gerçekten de Hristiyan Demokratbir fark vardır. Hanover Teknik Üniversitesi profesörü Von Oetzen'in şu sözleri ilginçtir :

«Federal Almanya Cumhuriyetini tehdit eden asıl tehlike, büyük partilerin izlediği politika ile Milliyetçi Demokrat Partisinin ilkeleri arasındaki benzerliktir. Milliyetçi Demokrat Partisinin gerek programında gerekse ileri sürdüğü görüşlerde, koalisyon partilerinin programlarıyla bağdaşamayan bir tek nokta yoktur.»

1968 yılında yapılan mahalli seçimlerde bir çok adayların ortak listeyle çıkması, partilerin ne denli birbirlerine yakın olduğunu gözler önüne sermiştir. Ortak listelerin bir çoğunda Milliyetçi Demokrat ile Hristiyan Demokrat adaylar, diğerlerinde de Milliyetçi Demokrat, Hristiyan Demokrat ile Sosyal Demokrat adaylar birarada gözükmekteydiler.

(*) Elbe ve Werra, Batı Almanya ile Doğu Almanya arasındaki sınırdan geçen iki nehirdir.

Almanya atom silâhları yapmağa hazırlanıyor!

Alman Demokratik Cumhuriyetine iltica eden 8 Batı Alman uzmanı, Doğu Berlinde tertipledikleri bir basın toplantısında Batı Almanya'nın atom bombası yapacak duruma geldiğini açıkladılar. Bu 8 uzmanın kimlikleri şöyleydi:

Dr. Peter Mobius — Teorik fizikçi. Batı Almanya'da Karlsruhe Nükleer Fizik Enstitüsünde çalışıyordu.

Dr. Klaus Breuer — Nükleer fizikçi. Frankfurt / Main Nükleer Fizik Enstitüsü.

Dr. Gerd Stiller — Nükleer fizikçi. Heidelberg, Max Planck Enstitüsü.

Herbert Patzelt — Nükleer fizikçi. Avrupa Birliği (Euratom) Bilimsel komisyonu üyesi - Brüksel

Hans Weiczorek — Fizikçi. İltica edinceye kadar, Batı Almanyada radyo-aktif maddeleri elinde tutan Wildbach, Berthold Laboratuarında güvenlik subayı idi.

Dr. Ehrenfried Petras — Mikrobiolojist Batı Almanya'nın biolojik silâhlarının hazırlandığı Grafschaft Aerobiyoloji Enstitüsü

Hans Escholz, Mühendis

Herman Steffen, mühendis. Münih, M.A.N. Süpersonik jet motoru firması.

Görüldüğü gibi 8 uzman da, kendi dallarında seçkin kişilerdir. Hepsi de Batı Almanya yöneticilerini ağır şekilde suçlamışlardır :

«Batı Almanya, bağımsız bir nükleer askerî güç elde etmek için ciddî olarak uğraşmaktadır. Bu ticarî bakımdan anlamsız, fakat askerî önemi olan bir sıra projenin gerçekleştirilmesi suretiyle sağlanmaktadır.

1. Batı Almanya, dünya pazarı fiyatları ile rekabet şansı olmamasına rağmen toprağındaki fakir uranium rezervini sömürmekte ve kendi işletmelerinde arıtmaktadır.

2. Plutonium istihsali için gerekli yakıt elemanlarının tasfiyehanelerini inşa etmektedir. Bu reaktörler, herhangi bir kontrole bağlı olmayan doğal uranyum ile beslenmektedir.

3. Reaktörler için «zenginleştirilmiş plutonium» üretimi amasıyla izotop ayırma tesisleri inşasını plânlamışlardır. Ekonomik görüş açısından bu anlamsızdır.»

Prof. Steenbeck, 1968 Eylülünde yayınladığı bir teknik raporda Batı Almanyanın elinde yılda 5 veya 6 Nagasaki tipi atom bombası yapabilecek miktarda plutonium olduğunu açıklamıştı.

Yargıçlar, bilirkişiler avukatlar, sanıklar

DİKKAT

Uğur MUMCU

Türkiyede birçok kural, anayasaya ve hukukun temel ilkelerine aykırı olarak uygulanmaktadır. Hukukun biçimsel kuralları bile, yasaların özüne karşıt bir tutumla yaşatılmakta, yasa dışı alışkanlıklar, bir süre sonra yasanın yerini almaktadır. Böylece hukukta, kendi özelliği ve kuralları içinde yabancılaşma başlamaktadır. Bu yabancılaşmanın en somut örneklerinden biri de fikir suçlarındaki bilirkişilik kurumudur.

Bilirkişilik, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunun 65 inci maddesinin gerekçesinde şöyle tanımlanmaktadır:

«... Ehliibre, ilim ve fenne, sanat ve ihtisasa taalluk eden mevat hakkında itayı rey ve beyanı muteala ile mükellef... vd...»

Yani, ceza kovuşturmasında, yargıcın bilgisi dışında kalan suç konusu olay ve ispat araçlarından, uzmanlığa bağlı teknik sonuç çıkaran kişiye bilirkişi denilmektedir. Ve bu özelliği ile bilirkişi yargıcın yardımcısı sayılmaktadır. Görev ve yetkileri de bu özellik ile sınırlıdır. Ancak, fikir suçlarında bilirkişi, yargıç ile yerdeğiştirmekte, suç unsurları üzerinde araştırmayı bilirkişiler yapmaktadır. Karar, bu bilirkişilerin raporlarına dayanılarak verilmektedir ki, bu da ceza hukukuna olduğu kadar, ceza muhakemeleri usulünün ilkelerine de aykırı olmaktadır. Şöyle ki:

Suçun unsurları

Ceza hukukunda suç unsurları, maddi ve manevi olmak üzere iki ana bölüme ayrılır. Suçun manevi unsuru, suçlunun suç işlemesindeki amaçlarına dayalı kusurlu iradedir. Yani, manevi unsur, suçlunun suçu bilerek ve istiyerek işleme iradesinin varlığı ya da yokluğudur. Suçun bu unsurunu araştırmak, değerlendirmek kesinlikle ceza yargıcının tekelindedir. Bu görev ve sorumluluk dolaylı ve dolaysız yollarla bölünemez, başkasına devredilemez. Suçun maddi unsuru, suçlunun suç konusu eylemi ile ortaya çıkan kişi ya da malvarlığına zarar veren bir olaydır. Ve objektif niteliktedir. Maddi hayatta bir değişikliğin nedenidir. Bir sanık hakkındaki karar, ancak, suç ile suçlu arasında kurulan kesin ilgiden sonra verilebilir. Bu, objektif nitelikteki iki ayrı unsur, birbirleri ile sebep sonuç ilişkisi ile bağlanabilirse, karar, kesin hüküm etki ve doğruluğunu kazanacaktır. Bilirkişilerin görevleri suçun maddi unsurları konusunda uzmanlığa dayanan bilgiler vermektedir. Oysa ki fikir suçlarında bilirkişiler suçun maddi unsuru ile görüşlerini bildirmekle kalmayıp, suçun manevi unsurlarını da inceleme konusu yapmaktadırlar. Yani bu tip suçlarda kast ile eylem yer değiştirmekte, bilirkişiler fikir suçlusunun kusurlu iradesini araştırmaktadırlar. Böylece, bilirkişiler kendileri için yasak bölge olan sınırlar içerisinde hüküm vermek durumunda kalmaktadırlar.

Bilirkişi kendi yetkisi dışında inceleme yapınca, yargıçta fikir suçunun siyasal sorumluluğundan kurtulmakta, davanın yetkisi ile birlikte sorumluluğu paylaşılmaktadır. Böylece, bir siyasal nitelik taşıyan suçun sonucu, doğrudan doğruya bilirkişilerin siyasal eğilimlerine bağlanmakta, dolayısı ile **«tabiî hakim»** kavramı da zedelenmektedir. Yargıç, yetki ve görevini bilirkişilere devretmekte ve yargıç bilirkişinin yardımcısı olmaktadır. Bu anlayış ise bilirkişilik kurumunun özüne aykırıdır.

Objektif sorumluluk

Fikir suçlarının bilirkişileri, ceza hukuku temel ilkelerinden çok, ceza hukukunun istisnalarına göre görev yapmaktadırlar. Ceza hukukunda, çağdaş hukukçuların eleştirilerine dayanamıyan kurumlardan bir tanesi de objektif sorumluluktur. Bilirkişiler, raporlarında, fikir suçlarını bu nitelikte sorumluluk içerisine sokmaya çalışmaktadırlar. Objektif sorumlulukta, suçlunun kusurlu iradesine önem verilmeden suçun sonucu, maddi oluşumu esas alınır. Suç kusuru tayin eder. Bu ceza hukukunda ki genel kast nazariyelerinin bir istisnasıdır. Suçlu kasıtlı olmasa bile, suçlu sayılabilmektedir. Türk hukukunda objektif sorumluluk bir istisnadır, ancak neticesi sebebi ile ağırlaştırılan ve kastı aşan suçlar için tanınmıştır. Fikir suçları ise kast nazariyelerinin istisnası değildirler. Buna rağmen bazı bilirkişiler, içerisinde **sınıf kavramı geçen her yazıyı komünizm propagandası kastı** ile yazılmış olduğunu kabul ederek, fikir suçlarını objektif sorumluluk kavramına yanaştırmanın hukukça yollarını aramaktadırlar. Bilirkişilere göre, sınıf kavramını esas alan her yazı komünizm propagandası kastı ile yazılmıştır. Yazı kastı tayin etmektedir. Bu yanlış ve zararlı bilirkişi geleneği ile suçlanmıyacak konu kalmamaktadır. Peşin yargi ile kastı var saymak, fikir suçlarında objektif sorumluluğu benimsemek demektir.

Propaganda

Fikir suçlarında suç, suç konusu sayılan fikirlerin, taraftar kazanmak amacı ile birden çok kişiye ulaştırılması ile işlenmektedir. Yasaklanan ve zararlı bulunan eylem budur. Yargıç, örneğin 141. ve 142. maddeler ile ilgili bir olay önüne gelince, savcılıkça başvurulan bilirkişilerden başka, itiraz üzerine seçilen yeni bilirkişiler ile birlikte, beş bilirkişi raporuna göre karar vermek durumunda kalabilmek; böylece dosyada birbirine temelden karşıt ayrı bilirkişi raporları bulunabilmektedir. Bir bilirkişinin komünist manifestosu etkisinde propaganda saydığı bir yazıyı diğer bilirkişi, anayasaca tanınmış bir hak olarak nitelemektedir. Sonuç olarak, yazıda komünizm propagandası bulunup bulunmadığı konusunda en seçkin sayılan kişiler bile anlaşamamaktadır. Fikir suçlarında bilirkişilerin ayrı ayrı görüşlere dayalı raporlar yazmaları, sadece bu olay, yazının ihtilâli sağlık verdiği iddiaları ile çelişmektedir. Bilirkişiler için propaganda olup olmadığı anlaşılmıyan bir yazı, emekçi sınıfları ihtilâle yönelten bir etki ve güce sahip olamaz. Gerçekten, 141. ve 142. maddeler ile ilgili Anayasa mahkemesi kararına karşınım yazısı (muhalefet şerhi) koyan bir sayın üyenin belirttiği gibi «... hepside üniversite profesörü olan bilirkişilerin hudud ve şumulünü belirtmediği...» bir yazısının komünizm propagandası sayılabilmesi, ceza hukuku ilkeleri bir yana, mantık kurallarına da aykırıdır. Konu bu özelliği ile «işlenmez suç» kavramına yaklaşmaktadır. Bu çelişmenin başkaca çıkış kapısı kalmamıştır.

Sonuç

Devlet doktrinleri hukuk fakültesinde ders olarak okutulmaktadır. Yargıç, devlet düzenleri ile ilgili konuları bilmekle yükümlüdür. Bu konular yargıcın, bilgisi dışında kalan konular sayılmamalıdır. Yargıçların bilmedikleri, bilirkişilerin anlam ve kapsamında anlaşamadıkları suçların, kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine aykırı olmadığını hiçbir aklı başında hukukçu ileri süremez. Bilirkişiler, bu bilgisizlik ya da korkaklığın sorumluluğunu paylaşan kişiler olmamalıdırlar. Yargıç, kendi görev ve sorumluluğunun bilirkişiler ile paylaşma yoluna gitmemelidir.

Bütün bu sorunlar, temelde, fikir suçlarının ceza yasalarında yer almasından doğmaktadır. Çağdaş demokrasilerde fikir suçu kavramına rastlanmaz. Fikir ve suç birbirleri ile bağdaşamaz kavramlardır. Fikirler yararlı ya da zararlı olarak ikiye ayrılmaz. Doğru fikir, yanlış fikir vardır. Fikir suçu ise faşizmin gerekçesidir. Fikir suçu diye bir suç çeşidi kabul edince, doğal olarak düzeni koruyan, hukuk kurallarının tutuculuğun ve gericiliğin aracı olacağı olağandır. Bilirkişilik kurulu bu olumsuz görevden kurtarılmalıdır. Çünkü bu sadece, bir ceza ya da muhakemeleri usulü değil, demokrasi ve anayasa sorunu olmaya başlamıştır. Gericiliğin bu silâhı da ellerden alınmalıdır.

TÜRK SOLU: Haftalık Gazete — Sahibi: Şerif Tekben — Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen — İdare Yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Cad. No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 — Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A — Dizgi Tertip: ÖZ—GÖR Matbaası, Basıldığı Yer: Talât Matbaası

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel: 27 89 49 — Anadolu Dağıtımı: GA - ME - DA — Yıllık Abonesi: Yurt içi 40 TL., Avrupa uçak: 80 TL., Amerika uçak: 170 TL., — İlân: Santimi 20 TL., Yayın İlânları yüzde elli (% 50) indirimlidir.